STRIP SCHRIFT

Prijs ƒ 7,95 / Bfr. 159

MARS
ROBERT CRUMB
JIMMY VAN DOREN

335 – JAARGANG 33 NUMMER 8 – 'S WERELDS OUDSTE STRIPINFORMATIEBLAD – VERSCHIJNT 10x PER JAAR

AGENDA

t/m 6 mei

Expositie 'Sarjakuva ja moderni teknologia', 21 Finse striptekenaars verbeelden hun ideeën over moderne technologie (de tentoonstelling reist door naar Parijs, Berlijn en Stockholm), Fins Cultureel Centrum. Italiëlei 69, Antwerpen, België.

t/m 20 mei

Expositie 'Mitacq en De Beverpatroelje', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

t/m 27 mei

Expositie 'Heer Bommel en de natuur', Natuurmuseum Groningen, Preadiniussingel 59, Groningen, info: (+31)(0)50-3676170.

t/m 17 juni

Expositie Serge Creuz, perstekenaar (1924-1996), Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

t/m 30 juni

Overzichtstentoonstelling Dick Bruna, Centraal Museum, Nicolaaskerkhof 10, Utrecht. Nadien een permanente kleinschalige expositie van Bruna's werk. Info: (+31)(0)30-2362362.

t/m 16 september

Expositie 'Alle haaien! Striphelden op zee', Maritiem Museum Rotterdam, Leuvehaven 1, Rotterdam, info: (+31)(0)10-4132680, of via de site www.mmph.nl

t/m 16 september

Expositie 'Asterix en Europa', Gallo-Romeins Museum, Kielenstraat 15, Tongeren, België, info: (+32)(0)12-233914.

27 mei

Strip-, platen- en cd-beurs voor het goede doel (zie Actualiteiten), Sportzaal Schijnpoort, Schijnpoortweg 55, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-3254560.

4 juni

10e Stripfestijn, Scheffersplein, Dordrecht, info: (+31)(0)78-6142012.

14 t/m 17 juni

BD '01, Festival International de la Bande Dessinée, Sierre, Zwitserland, info: (+41)27-4559043, of via de site www.bdsierre.ch

19 juni t/m 18 november

Expositie 'Dag meneer De Raaf', over de dierenstrip in België, Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

11 juli t/m 5 augustus

Stripfestival Middelkerke, Middelkerke, België.

22 en 23 september

Stripdagen, Brabanthallen, 's-Hertogenbosch.

20 november 2001 t/m 3 maart 2002

Expositie 'De kunst van Alex Raymond', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

15 en 16 december

Stripgidsdagen, Turnhout, België.

DE MEEST ACTUELE AGENDA OP STRIPGEBIED KUNT U BINNENKORT WEER RAADPLEGEN VIA HET WORLD WIDE WEB VAN HET INTERNET OP ONZE NIEUWE STRIPSCHRIFTPAGINA'S

Bits & Pieces

Kruidvat

Het is elke week weer een grote verrassing wat je aan zult treffen bij de drogisterijketen het Kruidvat. Altijd wel een surprise. Een cd-tje met kerstliederen van Helmut Lotti. Of een leuk Nederlands schijfje, zoals 'Rob de Nijs, ook al zestig', vol met belegen hits. Je baant je een weg door de neussprays. Vlak naast de tampons is het zover. Drommen mensen verdringen zich om de gedumpte massa-artikelen. Voor een paar gulden kan je cd-speler weer een tijdje krijsen. Of de pc kan weer nieuwe vensters op de wereld openen. Ingekocht in de ramsj, verkocht aan Ans en Hans.

Opeens was hij daar. Het kleine stripwonder. Voor amper een ruime euro, drie gulden. De 'Sjors en Sjimmie Stripboekmaker'. Uitgave Canvas Multi-Media met toestemming van Big Balloon.

'Maak zelf een compleet stripboek van 42 pagina's! Verzin je eigen verhaal en laat Sjors en Sjimmie nieuwe avonturen beleven.'

Wow. Nu gaan we er tegenaan. Voor drie piek mijn eigen stripboek. Met wel drieduizend verschillende tekeningen. Afgedrukt op 'glossy paper' voor de beste resultaten. Met overzichtelijk in een database gerangschikte achtergronden en striphelden. Je kunt je strip razendsnel in elkaar zetten. Iedereen kan het. Voor kinderen vanaf vijf jaar!

Pardon?

Ja, het staat er echt, voor 'kinderen vanaf vijf jaar'. Nu weet ik wel dat sommige strips aan de man werden gebracht van 7 tot 77 jaar. En dan ging het over lezen. Maar deze is nieuw. Dit gaat over strips maken. En niet met het tekenpennetje. Nee, op de pc. Door een vijfjarige.

Ik ben dus maar eens op zoek gegaan naar een buurjongetje van 4 à 5 jaar, met een voltooide Windows 98-opleiding. Twee deuren verder was het al raak. De Microsoft-gediplomeerde rakker zat pontificaal achter zijn portable en had zojuist dezelfde cd-rom in zijn speler gestopt.

'Hoi buurman Bits' klonk het vanaf de met twee kussens verhoogde stoel. 'Ik ga zelf mijn strip maken. Ik kan nog wel niet lezen maar die plaatjes dat moet lukken.

'Maar hoe maak je dan een verhaal, Bart?' vroeg ik nieuwsgierig.

'Nou gewoon. Ik check de plaatjes erin en als ze niet al te waus zijn dan moet het kloppen.'

'Oh ja,' zei ik niets begrijpend. 'Maar er moeten toch ook ballonnetjes in met van die letters. Anders snapt niemand waar het over gaat.'

'Jij misschien niet gek, maar ik wel. En ik stop er nog wat eigen tekeningen en plaatjes van het internet bij. Dan snap je het op zeker wel.'

Ik verliet deze wizzkid, want dit ging me te ver. Inderdaad vanaf vijf jaar dus.

De volgende dag trof ik een andere plaatsgenoot die inmiddels ook aan de slag was.

'Hoi Ben. Ik heb me toch een fantastisch stripboek gemaakt. Dat wil je niet weten. Ik maak bestaande albums na en signeer ze. Ik zet er een namaak uniek serienummer in. En gooi ze via het internet op de veiling. *www.verzamelveiling.nl* doet de rest. Ik lach me dood. Elke keer is er wel weer een kneus die voor veel geld mijn unieke namaak-exemplaar koopt. Gouwe handel. En dat voor maar drie piek investering.

Inmiddels is de hele buurt aan het stripboekmaken. Ik heb al ergens een porno-Sjors gezien. Beetje huisvlijt en wat schaven aan de database levert al snel aangepaste plaatjes op. Dat zijn spannende stripjes aan het worden. Dieper in de wijk verschijnen ook al wat rascistische teksten in de ballonnen. Die strips zijn al veel minder gezellig van karakter. En ook zie ik al zeer grimmige strips. Met steeds maar weer die Sjors en Sjimmie in de hoofdrol. Zuipen en vloeken. En dat allemaal vanaf 5 jaar.

Terug op de thuisbasis besluit ik ook maar eens de cd-rom in mijn NT 4.0 laptop te stoppen. Als ik het schijfje in mijn hand neem lees ik nog net op de rand: 'Reproduction in part or in full without the written permission of Big Balloon is prohibited'. Ofwel alles wat je kopieert van de schijf is verboden. Maar hoe kan ik dan die strip maken. Dan kopieer ik toch van alles. Beetje verwonderd start ik mijn pc toch maar op.

Na zo'n vijf minuten hijgen en puffen van mijn cd-rom-drive stopt het ding gelaten. Op mijn scherm verschijnen allerlei zaken die er niet horen. Duidelijk is wel dat hij geen genoegen neemt met de Sjosji-schijf. Keer op keer meldt hij zich af. Niks stripboek van eigen makelij. Big Brother Balloon heeft kennelijk de macht over mijn pc overgenomen. Niks stripboekmaker. Gewoon bij de neus genomen met een lege schijf met stripopdruk? Surprise van het Kruidvat? Met de gelukwensen van Big Balloon.

Maar wellicht deugt ook mijn pc niet. En als ik er even over nadenk word ik toch wel een beetje gelukkig. Want het klopt toch niet dat iedereen zomaar op de loop kan gaan met de beroemde figuren van iemand anders. Alsof stripboeken maken is weggelegd voor elke middelmatige jojo.

Maak al die schijfjes maar snel onleesbaar.

Ben Bits

STRIP SCHRIFT

Jaargang 33 april 2001 nummer 8 (335)

Verschijnt 10 maal per jaar
Stripschrift wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie in opdracht van Het Stripschap
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs

Redactie
Pieter van Cleef, Arco van Os, Rik Sanders, Harry Wibier (a.i.)

Redactie-assistentie
Jeroen van Kippersluis

Medewerkenden
Tijs Bagchus, Jasper Bakker, Olav Beemer, Ben Bits, Kees Bosch, Michel Clessens, Bram Dilrosun, Gerard Leever, John A. Lent, Gert Meesters, Jeroen Mirck, Rob van der Nol, Alexandra Verburg, Rudy Vrooman

Koeriersdiensten
Willem Hulleman

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
Telefoon: 010 - 220 10 63, telefax: 010 - 421 06 08
E-mail: redactie@stripschrift.nl
Website: www.stripschrift.nl

Uitgever
Uitgeverij Stripstift
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam

Abonnementen
Abonnementen-administratie Stripschrift
t.a.v. Willem Naber
Postbus 11335
1001 GH Amsterdam
Telefoon: 026 - 339 20 85, telefax: 026 - 339 20 86
E-mail: administratie@stripschrift.nl
Abonnementsprijs ƒ71,95 / Bfr.1480
Leden van Het Stripschap ƒ2,50 / Bfr.50 korting
Nederland: Giro 209948 of Bank 82.67.01.523
ten name van Stripschrift, Amsterdam
België: Bank 721-520.62.74-81
ten gunste van Het Stripschap, Turnhout
Opzeggingen alléén schriftelijk en uiterlijk twee maanden voor het aflopen van een abonnementsjaar
Foreign subscriptions on request

Reprorecht
Het overnemen, evenals het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met:
Pieter van Cleef
Springendallaan 23
1333 WN Almere
Telefoon: 06 - 25 16 87 20
E-mail: adverteren@stripschrift.nl

Druk
Drukpartners, Amsterdam

Distributie
Het Raadsel, Amsterdam-Antwerpen

Omslag
Mars

ISSN 0165-845X

Redactioneel

De grote uitgeverijen als Standaard, Dargaud, Dupuis en Casterman weten niet meer zo goed wat ze aanmoeten met de striphelden die hen ooit groot hebben gemaakt, maar wier reputatie en imago door de tijdgeest lijken te zijn ingehaald. Veel Asterix-fans zijn wederom teleurgesteld met het meest recente album, de Lucky Luke-fans van weleer zijn in slaap gesukkeld bij 'De kunstschilder' en Kuifje was al doodverklaard. Alhoewel...

in België wordt momenteel hard gewerkt aan de première in september van 'Kuifje - De Zonnetempel', een familiemusical die in hechte samenwerking met de erven Hergé tot stand komt. De erfgenamen van Vandersteen zijn nu ook in paniek: de oplagevan de Suske en Wiske-albums staat onder druk (getallen worden nergens genoemd) en even zag het er naar uit dat men Vandersteens testament onder het vloerkleed had geveegd. Een opmerkzame lezer, Jack Moonen uit Weert, wees de redactie van Stripschrift - lang voordat de kranten er lucht van kregen - al op de opmerkelijke restyling van Suske en Wiske. Wiske liep er de laatste tijd bij als een Haags gabberwijfie en Suske was plotseling een hippe scooterboy. In het recente verhaal 'De ongelooflijke Thomas' is zelfs te zien hoe Suske en Wiske in de toekomst een stelletje zijn geworden, twee kindjes hebben (dus ze doen toch aan seks!) en ruziën over de huishouding en Wiskes 'loopbaanonderbreking'. Lieve hemel...
En daarmee hoopt men lezers terug te winnen? Paul Geerts gaf in diverse interviews aan dit niet gewild te hebben, maar Geerts heeft niets meer te willen. Erik Meynen, bekend in Vlaanderen als politiek cartoonist, is aangesteld als scenarist voor Suske en Wiske en hij zal de scripts moeten voorzien van wat scherpere randjes en originelere invalshoeken. Verder neemt Marc Verhaegen de tekenpen officieel over van Geerts. Het nieuwste verhaal dat in april van start ging, heet 'De blote Belg' en toont Lambiek in naturisten-tenue (zij het wel discreet afgedekt). Terwijl de Asterixen en de Lucky Lukes kunstmatig in leven worden gehouden, probeerde men Suske en Wiske dus geforceerd te moderniseren.
Niet slim. Al binnen een week na de officiële bekendmaking in diverse media, ontstond een storm van protest. De restyling werd meteen teruggedraaid en Geerts tekende eenmalig en exclusief voor Algemeen Dagblad de enige, echte Wiske (zonder blote navel). Een kleine overwinning van Geerts op de erfgenamen, al was het maar uit respect voor Vandersteen. Maar vooral een overwinning van de lezers: die accepteren weliswaar een Suske met een mobieltje, maar al te ingrijpende wijzigingen duidelijk niet.
Gelukkig maar...

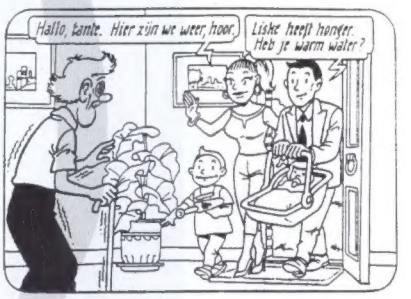

Inhoud

2 **AGENDA**
2 **BITS & PIECES** Ben Bits
4 **MARS** Pieter van Cleef
12 **ROBERT CRUMB** Jeroen van Kippersluis
14 **GLEEVERS DAGBOEK** Gerard Leever
16 **JIMMY VAN DOREN** Harry Wibier
19 **LAND IN ZICHT** John A. Lent
20 **BAND ZONDER BANAAN** Jeroen Mirck
22 **BOEKEN**
25 **VIDEO/DVD**
27 **ACTUALITEITEN**
32 **AANSTORMEND GEWELD** Gert Meesters
34 **STARS & STRIPS** Olav Beemer

MARS

door
PIETER VAN CLEEF

FOTO ALEXANDRA VERBURG

'Nadat Alexandra Verburg **klaar was met het vereeuwigen van mijn boeventronie, vertelde ze me dat ze in een stripwinkel wel een album zou gaan kopen om te zien wat voor soort werk ik maak. Een album, verdomme!' Het zit** Mars Gremmen **(32) niet mee: honderden pagina's strips later - na zijn intrede in de Nederlandse stripwereld begin jaren negentig - en nog steeds géén album... Zijn productiviteit op stripgebied lijdt er niet onder, alhoewel hij in het verlengde van strips uitstapjes maakt naar scenario's (***Sjors & Sjimmie***), storyboarding en commercieel illustratiewerk.**

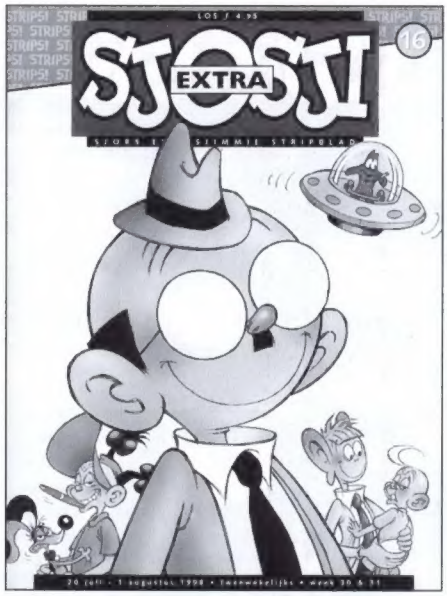

ER ZIJN HIERNAAST PAPUA'S UIT NIEUW-GUINEA KOMEN WONEN
IK STEL ZE OP HUN GEMAK DOOR ME HELEMAAL AAN HUN CULTUUR AAN TE PASSEN
DRING
EN HIJ IS NOG GEWAPEND OOK
DRING
IK BEL DE POLITIE
HA HA, WAT EEN MISVERSTAND! IK DACHT DAT JULLIE ER NOG STEEDS ZO BIJ LIEPEN
IK WAS ZELFS NOG EVEN BANG DAT IK IN EEN OUWE KOOKPOT ZOU BELANDEN
HA HA, STEL JE VOOR
EEN OUWE KOOKPOT IN 1996 ZEKER HA HA
KLIK
KANNIBALEN ALS BUREN, DAT HEB IK WEER
WEG-WEZEN HIER
DEZE MAALTIJD LAAT IK LIEVER AAN MIJ VOORBIJ GAAN
IK WIL NOG NIET HET HOBKJE OM
MOORDZUCHTIGE VROUWEN TEGEN SEKSUELE INTIMIDATIE
WIJ SLAAN EROP!
DAT IK NU NET OP EEN GROEP AGRESSIEVE VROUWEN MOET STUITEN
GAS TREREN
VIEREN-DELEN
OEF DIE BEN IK KWIJT
WAS ME DAT EVEN ZWETEN... MAAR HIER BEN IK VEILIG
DAT LUCHT OP

'Ik beoefen dat doorsnee bolle-neuzenstijltje met veel plezier, maar ik hou wel van een beetje afwisseling...'

***Mars*: Kees de Boer** kwam begin jaren negentig op de proppen met *Meneer Foutjes* en vroeg mij of ik het wilde tekenen. Ik zat toen net bij studio Funny Farm en wilde *SjoSji* in die tijd echt bestoken met een lawine van strips. Het was meteen raak: ze plaatsten in elk nummer twee stroken. Soms zat er iets bij wat leuk was om verder uit te bouwen. In een kerstverhaaltje kwam op een gegeven moment een klein, agressief meisje voor met staarten - rechtstreeks gejat van de Franse tekenaar **Vuillemin**. Ik dacht: als die staarten op zijn figuren zo grappig werken, dan doen ze dat op die van mij vast ook!

Het idee sloeg erg aan bij de redactie en zo hebben ze besloten daar een serie van te maken: *Trix*. Ik had haar al eerder laten opdraven in *Foutjes* waarin ze nog Annabel heette, maar dat vond de redactie niet zo'n geschikte naam voor een nieuwe serie. Ik kwam met een twintigtal belachelijke namen op de proppen, waar de redactie, achteraf gezien volkomen terecht, niets in zag. Zij stelden wat modernere, Engels klinkende namen voor, waaruit ik Trix koos. Dat leek ook een beetje op Beatrix en ik dacht: dan heb ik er in ieder geval weer een lezertje bij! En misschien kon ik wat op het verkeerde been gezette, Oranjegezinde abonneetjes aantrekken. Trix heeft uiteindelijk een paar jaar in het blad gestaan, er zijn met gemak twee albums mee te vullen.

***Linksboven*, Een bundeling van alle strookjes van *Meneer Foutjes* uit *SjoSji* verscheen in *SjoSji Extra*, 1999.**

***Rechtsboven*, Vier stroken van *Meneer Foutjes*.**

***Linksmidden*. Dummycover voor *Trix 1: 14 infantiele verhalen*, een nooit verschenen album.**

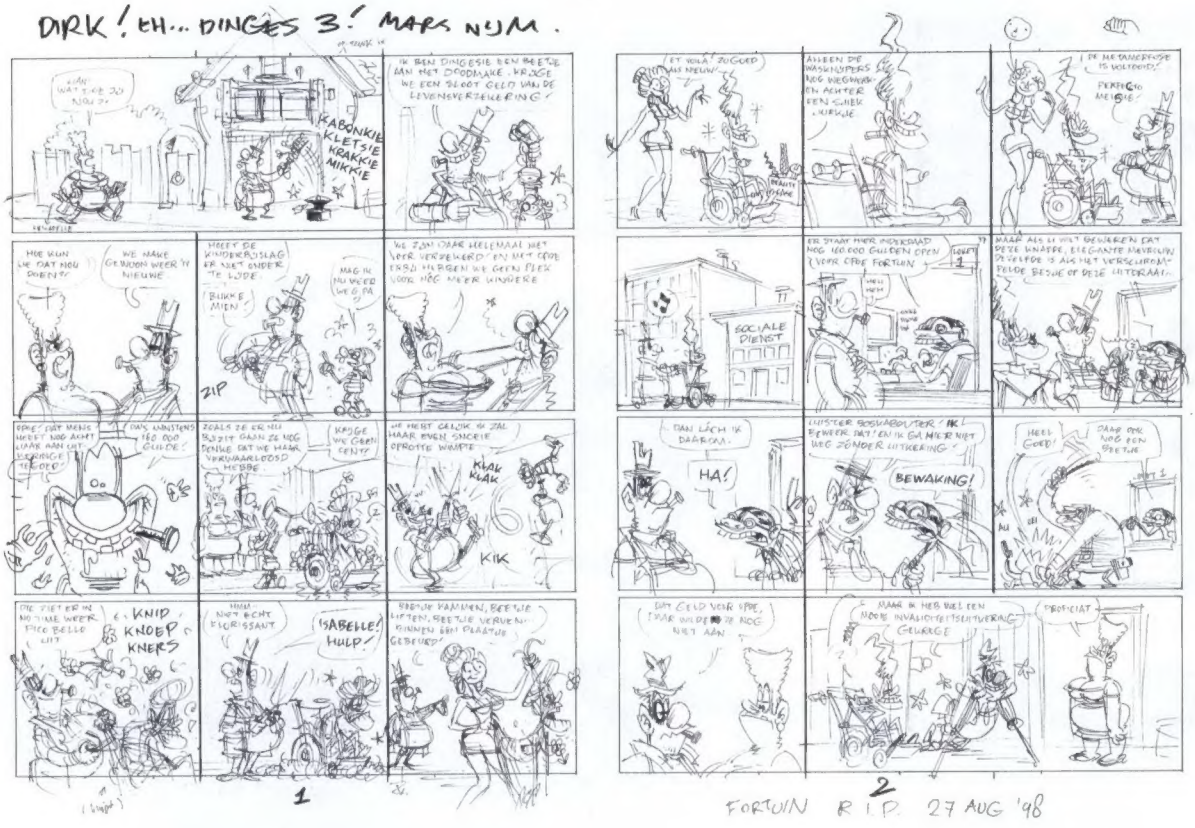

***Links*, De laatste aflevering van de indertijd tot *Aso & Co* omgedoopte *De familie Fortuin*. Door een conflict tussen Peter de Wit en uitgever Big Balloon is het verhaal nooit getekend en gepubliceerd.**

***Rechts*, De cover en de op één na laatste pagina van de laatste *Striparazzi* met het personage Popi de clown (uit 1999). De door Mars voorgestelde 'sarcastische versie' (zie schets) werd door de redactie afgekeurd.**

Afgekeurde *SjoSji*-cover met Trix.
***Linksonder*, De opzet voor deze cover.**

Zo'n albumuitgave was al eens eerder ter sprake gekomen: ik heb een dummy gemaakt en ingeleverd bij uitgever Big Balloon. **Dirk Snoodijk**, de toenmalige chefredacteur, was mijns inziens zo'n beetje de enige op de uitgeverij die *Trix* überhaupt leuk vond. Hij was ook een voorstander van een *Trix*-albumuitgave. Daarna wordt vaak onderzocht of de winkels het willen bestellen, maar het is er nooit van gekomen.

Aso & Co

Op een gegeven moment werd mij gevraagd of ik *De familie Fortuin* wilde voortzetten omdat **Peter de Wit** ermee wilde stoppen. *Fortuin* was één van de populairste strips in het blad, dat toch al steeds meer abonnees verloor. Het verlies van die strip konden ze dus ècht niet gebruiken. De kans om samen te werken met Peter, in de hoop wat van zijn vakmanschap te leren, wilde ik me niet laten ontglippen. Ik besloot met *Foutjes*, waar ik al langer mijn buik vol van had, en met *Trix*, waar ik door het uitblijven

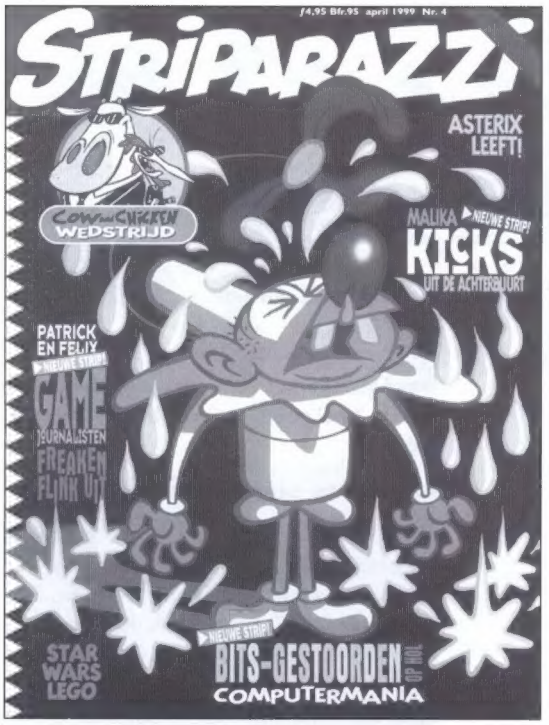

U KRIJGT UW AFFICHEFOTO MET EEN LACHENDE POPI HOOR.
HIERMEE KRIJG IK UW ZOONTJE WEL ZOVER.
HALLO LIEF CLOWNTJE, IK BEN JASPER. HOP ZOU JIJ HET VINDEN ALS IK JOUW NIEUWE VRIENDJE WORD?
HALLO JASPER. HOE ZOU JIJ HET VINDEN ALS IK MIJN ARM IN JE STROT STEEK, MIJN NAGELS IN JE INGEWANDEN ZET, EN JE DAN LANGZAAM BINNENGEBLUTEN KEER?
IK MOET IETS ANDERS VERZINNEN, JASPER. IS HELEMAAL OVERSTUUR!
WACHT MAAR.
POPI! ÓF JE GAAT LACHEND OP DE FOTO, ÓF ER WORDT VANAVOND GEEN TELETUBBIES GEKEKEN!
SLIK! OKEE DAN-

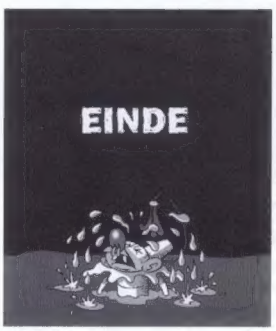

van een albumuitgave letterlijk geen brood meer in zag, te stoppen. Zo kon ik me volledig op *Fortuin* storten. Door meningsverschillen over de rechten op *Fortuin* tussen Peter en Big Balloon duurde het maanden voordat ik met die strip aan de slag kon. Ik stelde de redactie voor om voorlopig toch maar verder te gaan met *Trix*. Dirk Snoodijk vond dat prima, want die had het liefst èn *Foutjes*, èn *Trix* èn de door mij overgenomen *Fortuin* in het blad. Ik besloot toen om maar eens te experimenteren met één-paginagrappen. Dat was een slecht idee want ik heb toen een flink aantal beroerde, onbegrijpelijke, ongeïnteresseerde pagina's getekend. Uiteindelijk kwam er met veel pijn en moeite toch nog een overeenkomst tussen Peter de Wit en Big Balloon. *Trix* werd (deze keer niet door mijzelf) stopgezet, en ik kon eindelijk met *Fortuin* aan de slag. Alles leek goed te gaan, we hadden twee afleveringen gemaakt, toen de bom pas echt losbarstte: de redactie besloot zonder overleg (Peter was met vakantie) de naam van de strip te veranderen in *Aso & Co*. Dat was voor hem de druppel die de emmer deed overlopen, er werd wat gedreigd met advocaten en vervolgens ging het hele feest niet door en zat ik opeens zonder strip.

Waarschijnlijk heeft Big Balloon toen een schuldgevoel gekregen: ik kreeg alle vrijheid om iets geheel nieuws te verzinnen voor het tot *Striparazzi* omgedoopte *SjoSji*. Inmiddels was ik strontchagrijnig en had ik mijn buik vol van strips. In die toestand heb ik *Popi de Clown* bedacht. Van *Popi* bestond al een eerdere, iets andere versie in *Incognito*. Het gaf mijn gemoedstoestand van dat moment perfect weer. Achteraf gezien vind ik *Popi* één van mijn grappigste strips. Bladen die graag een komische strip van mijn hand willen hebben, raad ik dan ook aan om mij eerst een depressie in te jagen.

*Zoals zoveel tekenaars uit de Big Balloon-stal, maakte Mars de overstap naar uitgeverij Malmberg, bekend van de jeugdbladen in het schoolcircuit (*Bobo, Taptoe, Okki en Hello You!*). Hij werkte een jaar aan* Captain Tom and his mom, *maar veranderde met ingang van het nieuwe schoolseizoen van serie:* The girl is mine.

Uit lezersonderzoeken bleek dat *Captain Tom* slechts 'gemiddeld' - met een zeventje zal ik maar zeggen - gewaardeerd werd, hetgeen mijn ego niet aankon. We zitten immers niet meer op de mavo. Ik besloot me toen wat meer op de doelgroep te concentreren en bedacht *The girl is mine*, een strip over een jongetje dat met een hond ruziet over wie van de twee er met de au pair naar bed mag. Daar heb ik maar eens even wat commerciële formules op losgelaten: een pubertje (Tex) ter identificatie voor de lezertjes, het au-pairmeisje Jody met de strakke tietjes en een chagrijnig hondje, die sprekend lijkt op de chagrijnige muis Manfred. Die muis heb ik bedacht voor het jeugdblad *AstmaKids* en die scoorde goed bij een lezersonderzoek dat het Astmafonds had verricht. Complete onzin natuurlijk om zo te werk te gaan, hoewel ik onlangs door de redactie van *Hello You!*

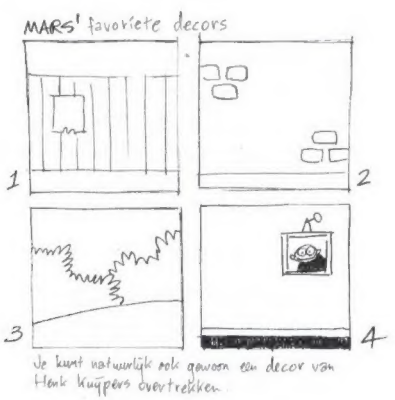

'Mars geeft zich bloot', cover voor Stripschrift, vrij naar Prince' LoveSexy-platenhoes.

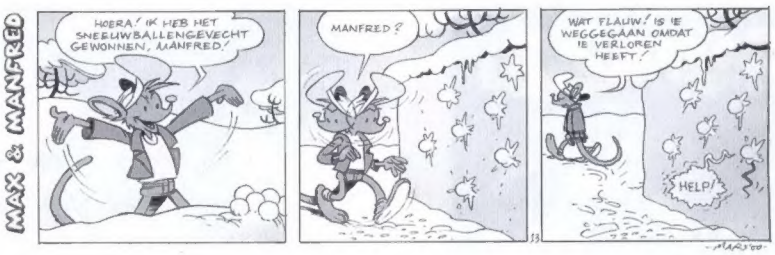
MAX & MANFRED
HOERA! IK HEB HET SNEEUWBALLENGEVECHT GEWONNEN, MANFRED!
MANFRED?
WAT FLAUW! IS IE WEGGEGAAN OMDAT IE VERLOREN HEEFT.
HELP!

***Links en boven, Max & Manfred*, strip voor *AstmaKids*, het jeugdblad van het Nederlandse Astmafonds.**

***Midden en rechts*, Mars werkt scenario's op publicatiegrootte uit. Eerst met potlood, dan met pen en vervolgens de originele potlood-tekening op groot formaat. *Captain Tom and his mom* (uit *Hello You!*) werd uiteindelijk als een traditionele 'sundaypage' met de hand ingekleurd op kopieën.**

CAPTAIN TOM AND HIS MOM
MOM IS LEAVING!
THIS IS MY CHANCE TO INVITE SANDY OVER HERE!
I'LL FRESHEN UP FIRST.
PSSSH!
THIS SEXY T-SHIRT WILL PUT HER IN A ROMANTIC MOOD.
CHAMPAGNE... SAVED FOR A VERY SPECIAL OCCASION.
RAVEL'S BOLERO ON MY HOLOGRAM CD PLAYER...
LOVER BOY
CLICK
I'LL TURN DOWN THE LIGHTS... NICE AND ROMANTIC... THIS IS GONNA BE A FANTASTIC EVENING.
HERE'S TO US SANDY!
CHEERS!
RING RING
BEST OF ALL: THERE'S ABSOLUTELY NO CHANCE MOM IS GONNA RUIN IT THIS TIME!
YAHOO!!
THE END

Onder, Morbide humor is aan Mars wel besteed: een portret van strip-collega Mark Retera.

werd gebeld met de mededeling dat *The girl is mine* 'heel goed' scoorde bij het lezerspanel.

Morbide slapstick

Toen ik met *Trix* begon, wilde ik echt provoceren. *SjoSji* was natuurlijk best een wat ingedut jeugdblad, met name de reeks *Sjors & Sjimmie* zelf. Omdat ik niet de beste tekenaar of de beste schrijver van *SjoSji* was, wilde ik me op een andere manier onderscheiden. Nu was het in die tijd al een beetje de trend om flink te provoceren, **Paul de Leeuw** was nog niet de slaapverwekkende, zeikliedjes-zingende **Toon Hermans**-kloon die hij nu is, *Beavis en Butthead* bezorgden ouders slapeloze nachten en Ren & Stimpy kwamen uit hun hol gekropen... inspiratie genoeg om eens met een pittig strippie op de proppen te komen. Daarnaast moest ik ook erg lachen om smakeloze films als *Bad taste* en *Braindead* van **Peter Jackson** en *Cry-Baby* en *Serial mom* van **John Waters**. In die tijd heb ik het werk van **Tex Avery** ontdekt. Niet zozeer de cartoons zelf, maar met name het artwork. Na verloop van tijd was ik dat, sowieso voor mij te hoog gegrepen animatiestijltje, een beetje beu en ging mijn aandacht weer meer uit naar de oude Amerikaanse krantenstrips. **E.C. Segar**s *Popeye* is nog steeds goed leesbaar en zeer geestig, **George Herriman**s *Krazy Kat* is prachtig, ook al snap ik er geen reet van, **Cliff Sterrett**s *Polly and her pals* swingt als een tiet en **Billy de Beck**s *Barney Google* spat qua expressie bijna van het papier af. Ik heb een originele krantenpagina van *Polly and her pals* gekocht en dan zie je dat dat toch de ware strippioniers zijn. Ik vind dat er in die tijd ook vrijwel geen slechte tekenaars waren: je moest nog echt kunnen tékenen als je een strip in de krant kreeg! Nou verwijt iemand als **Mark Retera** me dan weer 'interessant-doenerij', maar ik wil in ieder geval minder in die animatiestijl werken. Die krantenstrips zijn ontzettend expressief, heel geestig ook... *Captain Tom* is qua opzet, en het met de hand ingekleurd, mijn povere versie van een traditionele *sundaypage*.

'Hoera! Jahoe! Centjes!'

Ik heb anderhalf jaar in Boxtel een MTS-opleiding 'etaleren, decoreren en reclametekenen' gevolgd. Een toenmalig klasgenootje belde mij ineens op. 'Jij was toch die

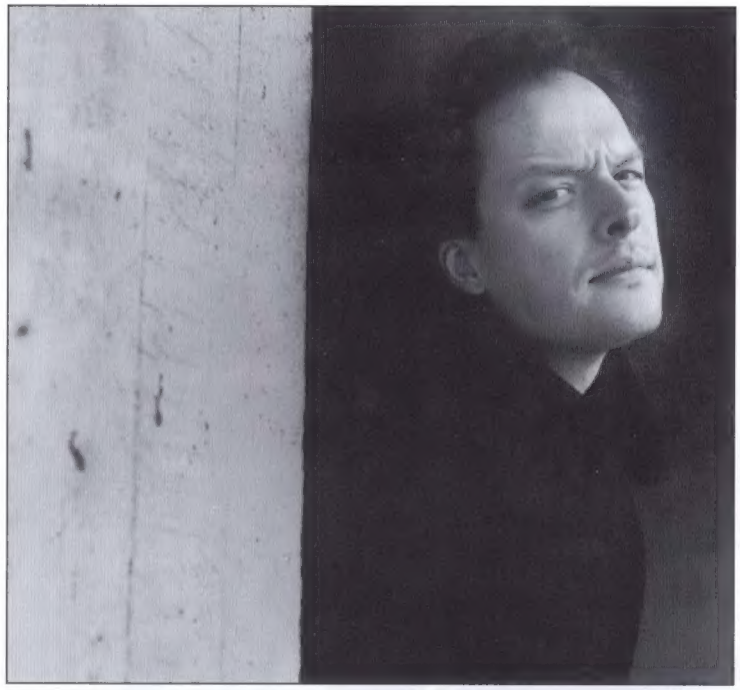

FOTO ALEXANDRA VERBURG

Boven, Ik heb vakantiefoto's waar ik bezweet en buiten adem, boven op een berg mezelf zit af te vragen wat ik in Godsnaam op die berg doe, terwijl ik lekker thuis voor de buis had kunnen zitten...

Een envelop van de Belastingdienst bewijst het best zijn dienst door hem open te vouwen en van een tekening te voorzien.

THE GIRL IS MINE
ALFRED
JODY
LOOK WHAT I BOUGHT AT THE MARKET. FRESH PLUMS.
YECH! IK HAAT PRUIMEN.
PLUMS ARE SO COMMON!
I REALLY LOVE PLUMS.
I LOVE PLUMS TOO!
ME TOO! ME TOO!
SEE? SMEK SMAK SLUBBER!
GURGLE GLUK FLURSH GLUK!
OEPS! IETS TEVREL GEGETEN. SNEL NAAR HET TOILET.
ME FIRST
HOEZO ME FIRST? 'Z HONDEN KAKKEN BUITEN.
ENGLISH DOGS DON'T WE'RE WELL-BEHAVED.
AND MEAN TOO!
BYE NOW!
HEE!
BAF!
SORRY, THIS WILL TAKE A WHILE.
NAHNGG!! IK HOU HET NIET MEER.
I'M WORRIED ABOUT TEX AND ALFRED. THEY ACT SO STRANGE LATELY.
I'LL CHECK THEM OUT LATER.
--EERST NAAR HET TOILET. WAT ZOU ZE EIGENLIJK BEDOELEN MET DAT VREEMDE GEDRAG?
HEY! OCCUPIED.
WAF!

Nieuwjaarskaart voor 1999.

Een scenario van *The girl is mine*, met een iets te hoog poep- en piesgehalte, die het blad *Hello You!* niet heeft gehaald, maar toen was hij wel al uitgewerkt en ingekleurd.

Nieuwjaarskaart voor 2000.

Rechts, Mars maakte storyboards voor de remake van de Nederlandse film *De lift* (voor de Amerikanen hertiteld als *Down*). De storyboards - korte stripstroken die filmscènes uitbeelden - werden vervaardigd op aanwijzing van regisseur Dick Maas.

Uitnodiging uit 1999

Illustratie voor *Voor de bakker*, interne uitgave van Hema Banket-bakkerijen.

VERSCHRIKKELIJK! DAT HAAR! DIE DIKKE HEUPEN! DIE NEUS!
IK BEN LELIJK!
HOE KAN ROB ZICH IN HEMELSNAAM TOT MIJ AANGETROKKEN VOELEN..?
IK KAN HEM MAAR BETER VERGETEN... ALLE HERINNERINGEN AAN HEM UIT MIJN KAMER BANNEN...
BONK!
HUP! DE VUILNISBAK IN MET DIE JONGEN!
ZUCHT... IK WIST WEL DAT ZE NIKS IN MIJ ZAG... IK BEN LELIJK!
MAAR...
RATS!

VERSCHRIKKELIJK! DAT HAAR! DIE DIKKE HEUPEN! DIE NEUS!
IK BEN LELIJK!
HOE KAN ROB ZICH IN HEMELSNAAM TOT MIJ AANGETROKKEN VOELEN..?
IK KAN HEM MAAR BETER VERGETEN... ALLE HERINNERINGEN AAN HEM UIT MIJN KAMER BANNEN...
BONK!
HUP! DE VUILNISBAK IN MET DIE JONGEN!
ZUCHT... IK WIST WEL DAT ZE NIKS IN MIJ ZAG... IK BEN LELIJK!
MAAR...
RATS

Midden, **Scenario voor een *Tina*-verhaal.**

Links, **Mars laat zien ook een meer realistische tekenstijl te beheersen - een heel andere kant van het werk dat we tot nu toe te zien kregen. Deze proefpagina's zijn bedoeld als vingeroefening voor de *Tina*-stijl.**

Rechts, Enkele storyboards voor de Nederlandse familiefilm *Tom & Thomas* onder regie van Esmée Lammers, die naar verwachting eind dit jaar in de bioscopen zal draaien.

jongen die kon tekenen?' Ze belden me om te peilen of ik interesse had om storyboards te tekenen voor televisie- en filmproductiebedrijf First Floor Features. Nu ben ik tegenwoordig wel zo brutaal dat ik tegen dit soort dingen gewoon 'ja' zeg. Ik heb toen een gesprek gehad met **Dick Maas** die van plan is een Amerikaanse remake van zijn film *De lift* te maken, genaamd *Down!*. Hun vaste tekenaar had geen tijd meer om verder aan het storyboard van *Down!* te werken en ze vroegen of ik nog wat overgebleven scènes wilde tekenen. Ik vertelde ze dat ik nog nooit storyboards had getekend, bepaald geen filmfreak ben en zei vervolgens 'ja', omdat de kachel toch moet branden: ik heb toch weinig moeite met op mijn bek gaan. Gelukkig had Maas, die vroeger zoals bekend zelf ook nog strips heeft getekend, de scènes met harkpoppetjes al voorgeschetst. Ik hoefde ze alleen nog maar met mijn verstand op nul (de vaste stand) uit te werken.

Mijn naam stond nu in het telefoonboekje van First Floor Features en inmiddels werk ik aan het storyboard van de nieuwe film van **Esmé Lammers** (Regisseuse van *Lang leve de koningin*. Red.), getiteld *Tom & Thomas*. Een spannende, Engelstalige kerstfilm voor de jeugd. Ik dacht: zal ik nog iets grappigs zeggen over Dick Maas? Hij loopt er een beetje 'flodderig' bij of nog wat flauwers. Achteraf heel verstandig dat ik dat niet heb gedaan omdat Esmé de vrouw van Dick bleek te zijn! Ik moet me altijd inhouden om maar geen grapjes te maken...

Op stripgebied ben ik bezig met wat nieuwe projecten voor onder andere het meisjesblad *Fancy*, in samenwerking met **Sander Out** voor de teksten. Ook wil ik nog steeds *Tina* penetreren met mijn tekenwerk en ik zal niet rusten voordat dat me gelukt is. Verder wacht ik gewoon een beetje af op wat er op me afkomt. Al met al ben ik niet bang voor het uitblijven van tekenwerk. Als er even niets meer te doen is, ga ik naast de telefoon zitten en die rinkelt dan vanzelf wel weer...

KATRIEN
KLAP KLAP KLAP KLAP
HOE ZIT DAT MET JOU, OLIVIER ? JIJ SPEELT DE DERTIENJARIGE VALENTIJN, EN IJ BENT NOOIT OUDER DAN ACHT!
VALENTIJN WORDT DOOR MISDROGE JONGENS GESPEELD ZE KUNNEN TEGENWOORDIG ZOVEEL

BAF
HA HA HA HA
NEM ALTIJD VLAK VOOR 'T GEZICHT IK RAAK NOOIT ECHT 'ZO'
BOF!
WE GAAN ER EVEN UIT VOOR DE RECLAME EN KOMEN TERUG MET DE VRAAG: WIE IS HE
KLAP KLAP KLAP KLAP KLAP KLAP KLAP
M-A-R-S

De 'Trix Tien Jaar'-jubileumaflevering. Gemaakt omdat Mars waarschijnlijk aanvoelde dat de serie de 10 jaar nooit zou halen. Alle karakters uit *Trix* treden op in de talkshow 'Katrien'.

Robert Crumb leegt zijn schoenendoos

De ware Robert Crumb**-fan moet flink vermogend zijn, wil hij alles verzameld hebben van deze 'godfather' van de undergroundcomic. Een greep uit het recente aanbod: losse comics, de 14 delen van** *The complete Crumb*, **de 8 delen van** *Robert Crumb's sketchbook*, **diverse overzichtswerken, maar ook posters, T-shirts, buttons en zelfs beeldjes van populaire figuren als Mr. Snoid. Bij de Nederlandse uitgever Oog & Blik is kortgeleden** *Odds & Ends* **uitgekomen: een overzicht van vrij werk en werk in opdracht.**

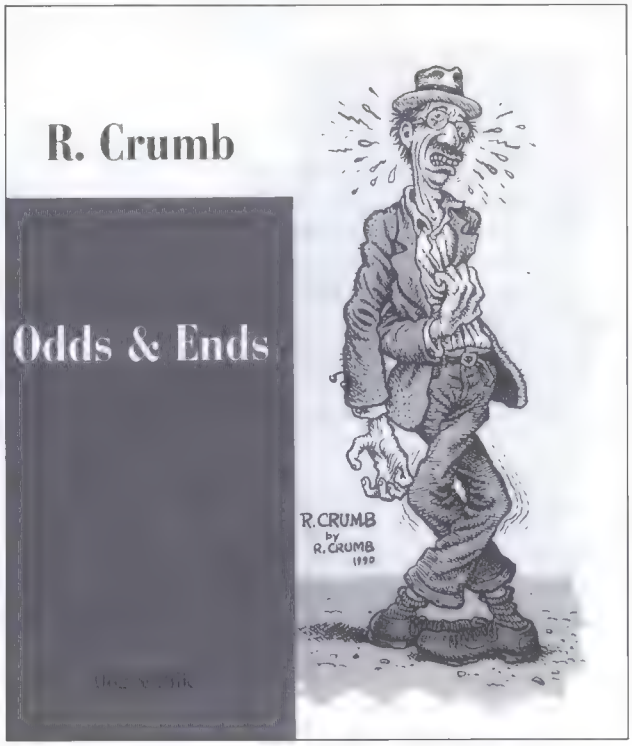

Stukken en brokken

door **JEROEN VAN KIPPERSLUIS**

De titel *Odds & Ends* (stukken en brokken) klinkt als een samenraapsel van restproducten die nog ergens bij Crumb in een doos lagen. Dat is ook het geval. **Hansje Joustra**, directeur van Oog en Blik, is al een tijdje bevriend met Crumb. Hij vertelt over de ontstaansgeschiedenis van het boek: 'Ik was bij Crumb en we hadden het erover dat we weer eens wat moesten gaan doen. Ik zeg tegen hem: 'Je hebt vast nog wel rommeltjes liggen, die je vroeger gemaakt hebt voor de één of ander.' Dat had hij dus ook en toen kwamen er allemaal schoenen- en rommeldozen uit zijn archief. En zo is eigenlijk het boek ontstaan.'

Odds & Ends bevat werk van Crumb voor tijdschriften en tekeningen die hij maakte voor vrienden en kennissen: geboortekaartjes, huwelijksaankondigingen, verjaardagskaarten, uitnodigingen, visitekaartjes en advertenties. De ware fans zullen een aantal tekeningen overigens wel kennen, maar er staan er ook genoeg in die nooit eerder in een gebundelde versie gepubliceerd zijn. Zo is er een geweldige tekening die Crumb naar aanleiding van de **Lewinski**-affaire voor het popmagazine *Rolling Stone* maakte, getiteld *Monica delivers the pizza*. Het grappigste van het hele plaatje is eigenlijk nog het onderschrift van Crumb: 'That Bill's a lucky guy!'

Naast opdrachten die Crumb uitvoerde, vinden we in *Odds & Ends* tevens werk dat absoluut niet in opdracht is gemaakt. Zo zijn bij voorbeeld schetsen van vrouwenfiguren te zien en foto's van het houten beeld dat Crumb van Devil Girl maakte. Ze is weergegeven in een positie die nog het meest doet denken aan een slangenmens. Vier maanden lang is hij met dit beeld bezig geweest. In een interview met het internetmagazine *GettingIt* vertelt Crumb over het beeld: 'Ik heb haar gemaakt om op haar te kunnen klimmen. Ik heb zoveel tijd en aandacht aan haar besteed, dat toen de vorm scherper en duidelijker werd, ze met me begon te praten. Ik was zoveel bij haar, geobsedeerd door haar, echt... Het was zo raar om

Boven, Crumb maakte voor bekenden geboortekaartjes.

Rechts, Beeld van Devil Girl.

Onder, van links naar rechts,
- **Hansje Joustra, directeur van Oog & Blik, 1994.**
- **Illustratie voor *Rolling Stone* naar aanleiding van de Lewinsky-affaire, 1998.**
- **Nog niet eerder vertoond: Mr. Natural als reclameheld, 1990.**
- **Illustratie voor *Winds of Change*, 1981.**

haar stem te horen terwijl ik aan haar aan het werken was, weet je. Ze zei dingen als: 'Maak kleine hartjes op mijn sokken!'

Grootmeester

Oog & Blik heeft *Odds & Ends* wereldwijd uitgebracht. De uitgeverij heeft dit al eerder gedaan met het door haar uitgebrachte tweede deel van *Waiting for food*: een verzameling met tekeningen die Crumb op papieren placemats van restaurants maakte, terwijl hij zat te wachten op de bediening. Het is opvallend dat een Nederlandse uitgever het werk van deze grootmeester uitbrengt. De samenwerking tussen de uitgever en Crumb is ooit begonnen met de uitgave van een zeefdruk. De tekenaar was hier zo tevreden over dat hij besloot bij Oog & Blik meer werk uit te geven. 'Hij noemt ons de beste uitgever van de wereld', zegt Hansje Joustra, 'maar **Chris Ware** en **Daniel Clowes** en **Enki Bilal** en **Lorenzo Mattotti** beweren dat ook.'

Odds & Ends is inderdaad een prachtboek geworden, ondanks het feit dat het een verzameling samengeraapte dingen is. Crumbs tekeningen zijn gedrukt op hoog kwaliteitspapier en voorzien van uitleg. Verder bevat het veel niet eerder gepubliceerde tekeningen. Dit is natuurlijk vooral leuk voor de ware Crumb-liefhebber.

Het einde van alle Crumb-uitgaven is nog lang niet in zicht. Zo wist Joustra ons te vertellen dat Oog & Blik momenteel bezig is met een nieuw boek waarin alle covers – ook de afgekeurde versies - die Crumb ooit gemaakt heeft, worden verzameld. Dit album komt waarschijnlijk eind volgend jaar uit. Verder is het wachten op echt nieuw werk van Crumb. Momenteel lijkt hij een mystieke fase ingeslagen te zijn met zijn *Mystic Funnies*-comics, waar inmiddels al twee delen van zijn verschenen. Wie Crumb in levende lijve wil aanschouwen, moet nog even geduld hebben: hij gaat aan het einde van dit jaar toeren met zijn band *The Cheap Suit Serenaders*.

Odds & Ends

Crumb
Oog & Blik
ISBN 90-73221-33-1
Prijs f45 / Bfr.900
(136 pagina's, zwart/wit en kleur, h.k.)

Wie is Robert Crumb?

Zoals uit de in 1995 verschenen documentaire Crumb *van* ***Terry Zwigoff*** *blijkt, komt Robert Crumb (1943) uit een flink ontwricht gezin. Zijn eerste cartoons heeft Robert niet gemaakt uit liefde voor de stripkunst, maar omdat zijn oudste broer hem daartoe dwingt. Crumbs reeds aanwezige mensenhaat wordt aangewakkerd in zijn puberteit. Crumb voelt zich een buitenstaander en hij realiseert zich dat hij niet bepaald populair is bij de meisjes. Hij zweert wraak te nemen op de wereld door een bekend cartoonist te worden.*

Op zijn negentiende wordt Crumb aangenomen als illustrator bij American Greetings, een bedrijf dat zich bezighoudt met het maken van wenskaarten. Terwijl hij daar werkt, stuurt hij een Fritz the Cat*-strip naar het stripblad* Help! *Zijn werk wordt daar vanaf dat moment gepubliceerd. Op zijn eenentwintigste trouwt Crumb voor de eerste keer. Uit het huwelijk komt een zoon voort.*

Er komt een keerpunt in Crumbs leven als hij in 1965 LSD slikt. Het verandert de manier waarop hij tekent volledig. Een jaar later verhuist hij naar San Francisco, alwaar hij met een aantal andere artiesten Zap Comix *opricht. Dit blad maakt de weg vrij voor alle andere undergroundcomics die in deze periode verschijnen. Een afbeelding waar Crumb enorm veel succes mee scoort, is* Keep on trucking *uit de eerste Zap. Het verschijnt op T-shirts en posters, vaak zonder zijn toestemming. Crumb wordt dankzij het succes van* Fritz the Cat *en* Keep on Trucking *een bekendheid in de hippie-scene en geliefd bij vrouwen. Ook hij proeft in deze periode van de 'free love'. In 1978 trouwt Crumb uiteindelijk met zijn tweede vrouw. Uit dit huwelijk komt een dochter voort.*

Crumb brengt door de jaren heen met een vaste regelmaat comics uit. Veel van zijn werk is autobiografisch en doorspekt met een pijnlijke eerlijkheid. Een ander opvallend kenmerk is de aanwezigheid van vrouwen met een stevig achterwerk en een massieve beenpartij. Van Crumb is verder bekend dat hij in zijn jeugd een voorliefde voor oude 78-toerenplaten heeft opgedaan.

In 1995 verschijnt de documentaire van Zwigoff over het leven van Robert Crumb. Daarin kunnen we onder andere zien hoe Crumb zich voorbereid op een verhuizing naar Frankrijk, omdat het 'slightly less evil' *is dan Amerika. Inmiddels woont hij al weer enige tijd in Frankrijk, alwaar hij nog steeds productief is.*

G L E E V E R S

WAT KUNNEN JULLIE TOCH GOED TEKENEN MEISJES! MISSCHIEN WORDEN JULLIE WEL STRIPTEKENAAR NET ALS IK!
GETS! NEE!
MEISJES, DE METAMORFOSE BEGINT!

NU HOEFT DAT TEGENWOORDIG GEEN NADEEL MEER TE ZIJN, MAAR TOCH!

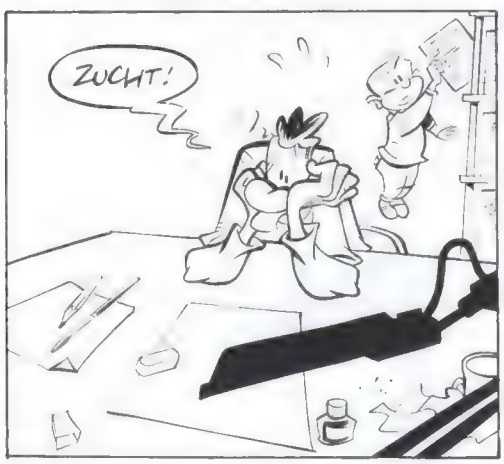

SMURF

HIHI! DIE VIND IK ZO GRAPPIG!
HAHA! MET DAT KLEINE LEPELTJE!
MIJN ZOON!
MIJN ZOON IS EEN STRIPLIEFHEBBER!
HET WAS DUIDELIJK, IK MOEST DE LAT WAT LAGER LEGGEN

VANAF DAT MOMENT LAS IK ELKE AVOND VOOR UIT MIJN VERZAMELING SMURFENBOEKEN!
TOEN ZEI DE GROTE SMURF: DAT HEBBEN WE TOCH WEER MOOI GESMURFD!
SMURF ZEG!

OMDAT WILMA DACHT DAT ZIJN WOORDENSCHAT ER ONDER ZOU LIJDEN GAF IK DAAN OOK BOEKEN VAN JOHAN EN PIRREWIET EN DE SMURFEN...

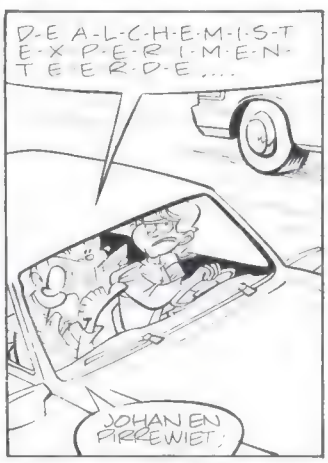

NIET VEEL LATER KOCHT DAAN VAN ZIJN EIGEN CENTJES ZIJN EERSTE STRIPBOEK...

HET BLEEF NIET BIJ STRIPBOEKEN ALLEEN...
MAAR PAPS, DIT IS EEN VIDEOBAND VAN DE SMURFEN!
NIKS MEE TE SMURFEN! HIET IS SMURFTIJD!
JE GAAT NU NAAR JE SMURF OM TE SMURFEN!

D A G B O E K

EEN TIP AAN OUDERS! LAAT UW KINDEREN NIET ALLEEN OVER HET NET SMURFEN!
PAPA? WAT BETEKENT 'SMURF JE HAROE STAAF IN M'IN NATTE SPLEET'?
AAN SMURF!
WIL JE DE SMURF MET OF ZONDER SMURFJES?
SMURF! DAT IS NOGAL SMURF!
EN NU IS HET AFGELOPEN MET DAT GESMURF AAN TAFEL!
IK WIL HET WOORD SMURF NIET MEER HOREN!
GELUKKIG HADDEN WE NET 'DE RUIMTESMURF' GELEZEN...
IK HEB GISTEREN EEN GNOEF GEGNOEFD!
GNOEF, ZEG!
IK HAAT SMURFEN!
OOK GNOEFEN?
KOM MEE, DAAN!
HET HELE DOOSJE, GRAAG!
KASSA
WAAR ZULLEN WE DE POKÉMON-KAARTJES NEERZETTEN, DAAN?
DOE MAAR OP DE PLEK VAN DE SMURFENBOEKEN!
KIJK MAMA, DIT IS VAPEREON EN ALS HIJ EVOLUEERT HEET HIJ FLAREON, DAT IS EEN VUURPOKÉMON!
EN TOEN SMURFTE DE GROTE SMURF
...
GLEEVER '01

TOT ZIENS, JIMMY!

door **HARRY WIBIER**

Vorig jaar verscheen *Tot ziens, Jimmy*, het twaalfde en laatste deel van de reeks *De avonturen van Jimmy van Doren*. Uitgever Dupuis zag vanwege de tegenvallende verkoopcijfers geen reden de reeks te continueren. Zo komt het dat de Belgische puber die zo verschrikkelijk veel van Afrika houdt geen avonturen op de savanne meer zal beleven. Zijn grote vriend, de safari-organisator Schatzy Schatzenbaum, hoeft zich niet langer te bekommeren om Jimmy's liefdesperikelen en Hermann, de tamme leeuw, heeft voor de laatste keer een racistische booswicht besprongen. Een weemoedig terugblik.

Vanaf het allereerste deel - *De ebbenhouten slang* - dat verscheen in 1989, was duidelijk dat de reeks rond Jimmy van Doren bijzonder zou gaan worden. Het joch had namelijk verschillende karaktertrekken die hem stukken boeiender maakten dan een doorsnee stripfiguur; hij had door de verdwijning van zijn ouders in Afrika een traumatisch verleden, hij was gepassioneerd en beschikte over een gezonde dosis lef. Daarnaast had scenarist **Stephen Desberg** de basis gelegd voor een geloofwaardig en intrigerend avontuur dat niet alleen de nodige spanning beloofde, maar ook en passant een prachtig beeld neerzette van België en de koloniën in de jaren 60. Tekenaar **Daniel Desorgher** gaf daar schitterend vorm aan met strakke lijnen en een

scherp oog voor de Afrikaanse natuur en de architectuur en vormgeving uit het decennium. De belevenissen van Jimmy waren buitengewoon boeiend, maar spannende avonturen zijn wel te vinden in meerdere stripreeksen. Het kleine beetje extra dat de reeks zo bijzonder maakte werd gebracht door twee thema's die als een rode lijn door de reeks lopen. Het eerste is de liefde, het tweede Afrika.

Liefde

De liefde speelt op verschillende manieren een belangrijke rol in de reeks. Bij voorbeeld in de relatie tussen Jimmy en zijn ouders. Aanvankelijk leeft Jimmy in de veronderstelling dat ze allebei dood zijn, maar al snel krijgt hij informatie waaruit blijkt dat dit niet helemaal waar is. Na allerlei zenuwslopende belevenissen vindt hij zijn vader in een erbarmelijke toestand. De man houdt zich nadien niet al te nadrukkelijk bezig met de opvoeding, waardoor er gelukkig naast de avontuurlijk ingestelde Schatzy niemand is die Jimmy behoedt voor gevaar. Desalniettemin is er een warme band tussen vader en zoon.

De liefde komt ook tot uiting in een onaangename vorm als de machtige Afrikaan Gwandi Jimmy's vlam Lana probeert aan te randen en als de vervelende rijkeluiszoon Diederick-Jan zelfingenomen versierpogingen onderneemt richting vriendin Hélène.

Maar de liefde die de avonturenserie zijn charme geeft is de kalverliefde van Jimmy voor vier verschillende meisjes die hij in de loop van de reeks leert kennen. Naast Lana en Hélène zijn dat nog Helena en Suzy. Onbeholpen en onzeker droomt hij weg in romantische fantasieën en zoekt hij wanhopig naar de woorden om zijn intenties over te brengen. Zelden komt hij verder dan een onbeholpen zoen bij het afscheid. Soms redt hij zelfs dat niet, bij voorbeeld in deel 9 - *Schimmen uit het verleden* - waarin hij bijna onmerkbaar sjanst met een Nederlandse toeriste. In dit avontuur blijkt Schatzy overigens ook ooit schreden op het liefdespad te hebben gezet; hij krijgt een bezoek van zijn harteloze ex Louisa.

Wat Jimmy wel is gegund zijn spannende avonturen waarin hij zijn oogappeltjes kan redden uit de klauwen van gevaarlijke roofdieren of gemene schurken.

Kenmerkend aan al deze verwikkelingen is dat Jimmy duidelijk geen statische stripheld is die in ieder afzonderlijk deel in hetzelfde ontwikkelingsstadium zit. Zijn ervaring – en daarmee zijn karakter - groeit. Zelfs Schatzy kent een verleden en dat maakt deze karakters stukken geloofwaardiger dan klassieke stripfiguren als Suske en Wiske. De emoties worden ook menselijker en minder karikaturaal neergezet dan in de ouderwetse stripreeksen, bij voorbeeld in het geval van Jimmy's al eerder genoemde onzekerheden in de liefde.

Afrika

Het is een prachtig continent, maar het kent gruwelijke tegenstellingen. In de reeks wordt evenveel aandacht geschonken aan de betoverende natuur als aan de strijd tussen blank en zwart en de bijna niet te stillen honger naar macht waar Afrika al zo vaak onder te leiden heeft gehad.

De fauna is soms bepalend voor het verhaal; de eerste twee delen draaien om een zeldzame spinnensoort en in deel drie - *De ondergang* - speelt een neushoorn even een belangrijke rol als hij Jimmy en Hélène aanvalt. Deel vijf - *Het rijk van de luipaard* - opent met een prachtige zonsondergang op de savanne terwijl met name zebra's en luipaarden prominent in beeld verschijnen en verderop in de reeks valt nog uitgebreid te genieten van buffels, leeuwen en bavianen. De flora en het landschap vormen vaak niet meer dan een decor, maar zijn desondanks een belangrijke smaakmaker. Niet alleen als een scène zich afspeelt in de jungle of op de savanne, maar ook als Jimmy in een grot wordt afdaalt en zelfs wanneer hij een uitbarstende vulkaan bezoekt.

De minder fraaie kanten die ook bij Afrika horen staan vaak centraal in een album. Jimmy raakt in zijn eerste avontuur verzeild omdat moordzuchtige slechteriken het hebben voorzien op het gif van bovengenoemde zeldzame spinnen. In deel drie blijkt de man van Helénè's moeder er ouderwetse racistische en koloniale denkbeelden op na te houden. De rechtschapen Jimmy zit hem in de weg en dat

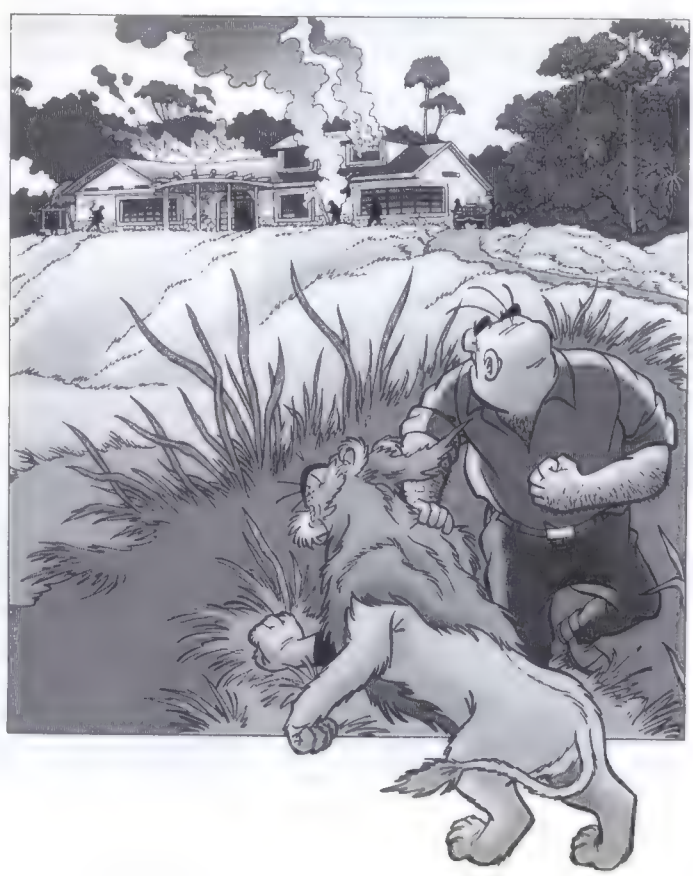

***Hierboven*, Een flashback, Jimmy krijgt zijn eerste zoen. *Geheel boven*, Lana, één van de grote liefdes van Jimmy. *Rechtsboven*, Jimmy in aanvaring met een woeste buffel. Naast hem de tamme leeuw Hermann. *Rechts*, In het elfde deel van de reeks start het avontuur dat doorloopt in het twaalfde deel. Op de voorkant is te zien hoe huurlingen het prachtige huis van Schatzy in de as leggen.**

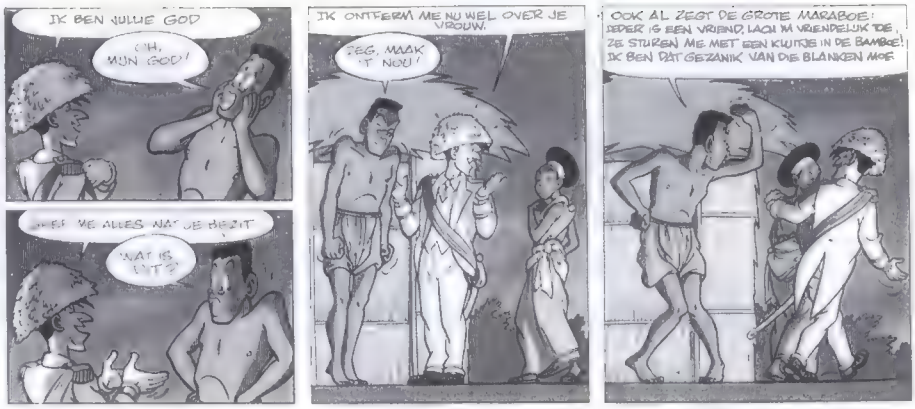
IK BEN JULLIE GOD
OH, MIJN GOD!
JEEJ, WE ALLES WAT JE HEZIT
WAT IS LOS?
IK ONTFERM ME NU WEL OVER JE VROUW.
ZEG, MAAK 'T NOU!
OOK AL ZEGT DE GROTE MARABOE: IEDER IS EEN VRIEND, LACHT VRIENDELIJK TOE, ZE STUREN ME MET EEN KLUTJE IN DE BAMBOE! IK BEN DAT GEZANIK VAN DIE BLANKEN MOE

BLANKEN ZIJN VERRADERS! JULLIE HEBBEN 'T GEHOORD OVER DE RADIO: ZE PROBEREN HET LAND WEER TE KOLONISEREN.
DAT IS WAAR ZE ZIJN ALLEMAAL HETZELFDE PAK 'M ZIJN POEN AF!

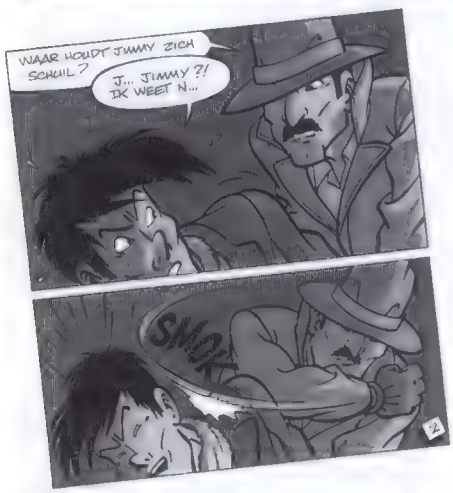

levert spannende situaties op. De man wordt het stereotype van de foute blanke als het avontuur zijn einde nadert: 'Het wordt tijd dat je leert dat vrouwen zich moeten gedragen als zwarten. Zwijgen en gehoorzamen!' zegt hij tegen Hélène. En tegen Jimmy: 'Nu begrijp ik waarom je zo goed met de zwarten kunt opschieten: Je bent net zo naïef als zij!'

De grootste schurken en de kwaadste plannen verschijnen in deel elf, *De huurlingen*. Een ambassadeur van een niet nader genoemd Westers land is het grote brein achter een staatsgreep met als enige doel de controle over de koper-, goud- en diamantmijnen van Kasabubu te verkrijgen. De belangrijkste pion van de ambassadeur is raadsheer Kabeya en hij laat een horde gewelddadige blanke huurlingen het land voor grote delen verwoesten om de anti-blanke sentimenten aan te wakkeren. Ook de prachtige verblijfplaats van Schatzy op de Savanne brandt tot op de grond af. Hij en Jimmy moeten het land ontvluchten. Bij hen is Jimmy's grote liefde Suzy en dat gaat in deel twaalf een boel ellende opleveren; Suzy is namelijk de dochter van Kabeya.

Van rechtsboven naar beneden,

- **In deel elf bezoekt Jimmy met Suzy een educatief toneelstukje over het westers kolonialisme.**
- **Jimmy en Suzy.**
- **Ook Jimmy dreigt het slachtoffer te worden van anti-blanke sentimenten die bewust door coupeplegers zijn aangewakkerd.**
- **Suzy's vader stuurt zijn handlangers naar Jimmy's vader om te achterhalen of deze weet waar Jimmy en Suzy zich schuilhouden.**
- **Schatzy, Jimmy en Suzy terwijl ze achtervolgd worden. Zoals gebruike lijk in de reeks zit Jimmy achter het stuur.**
- **Schatzy herenigd met zijn tamme leeuw Hermann.**

Tot ziens, Jimmy!

De eerste helft van *Tot ziens, Jimmy* speelt zich af in Europa. Schatzy, Jimmy en Suzy leven als goden in het zuiden van Frankrijk. Een nieuwe reis naar Afrika lijkt onvermijdelijk, niet alleen omdat Schatzy wordt verteerd door heimwee, maar vooral omdat Suzy zeker weet dat haar vader alles zal doen om haar weer naar Afrika te krijgen.

Na diverse spectaculaire achtervolgingen en confrontaties lukt het Kabeya Suzy te traceren en naar Afrika te ontvoeren. Jimmy en Schatzy verzinnen een list om haar naar Kasabubu te volgen. Terwijl Schatzy dermate gepikeerd blijkt over de vernietiging van zijn huis dat hij de blanke huurlingen stuk voor stuk aanpakt, zakt Jimmy de rivier af om in vermomming zijn liefje te kunnen bevrijden.

Tot ziens, Jimmy is een waardig slot voor de reeks. De spanning wordt tot ongekende hoogte opgestuwd doordat Jimmy eindelijk een meisje heeft, maar dat lijkt te gaan verliezen aan haar vader. Voor Schatzy staat zijn hele manier van leven op het spel; zonder Afrika kan hij niet leven.

De grote thema's van de reeks worden nog eens extra benadrukt in twee dagdromen van Jimmy. In het vliegtuig op weg naar Afrika droomt hij hoe hij voor het eerst vanuit een sportvliegtuigje de dieren op de Savanne zag en rijdend in de Afrikaanse nacht denkt hij terug aan zijn eerste zoen die hij van Hélène kreeg.

Desorgher heeft het intelligente en actierijke plot van Desberg prachtig overgebracht en wist de sfeer, de spanning en de emoties weer in sterke beelden te vangen. Hij is duidelijk gegroeid in de loop van de serie en dat maakt het des te jammerlijker dat de reeks al zo snel moet eindigen. Er zit nog veel ontwikkeling in de karakters, de verhalen en de tekeningen. Het is bitter dat het bij twaalf delen blijft.

Maar misschien mag de liefhebber stiekem hopen: De titel *Tot ziens, Jimmy* suggereert immers eerder een weerzien dan een definitief afscheid.

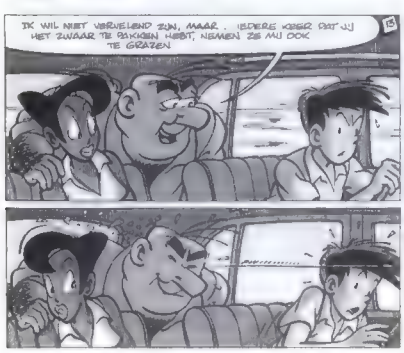

Jimmy van Doren 12:
Tot ziens, Jimmy

Desorgher & Desberg
Dupuis 2000
ISBN 90-314-2269-X
Prijs f8,95 / Bfr.179
(48 pagina's, kleur, s.k.)

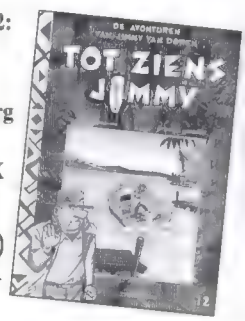

door

JOHN A. LENT

VERTALING RIK SANDERS

Wie alleen kijkt naar de economische infrastructuur zal niet opgetogen raken van de hedendaagse Amerikaanse stripwereld. Een uitgeverswereld (Time Warners DC en Disney) en een distributiemarkt (Diamond) met monopolistische trekken, dalende omzetten doordat lezers wegtrekken naar andere media, toenemende ongeletterdheid, de speculatieve uitspatting in de beginjaren negentig (toen uitgeverijen twaalf- en dertienjarigen wijsmaakten dat ze rijk konden worden wanneer ze alle speciale uitgaven van een comic zouden sparen), te ver doorgevoerde commercialisering (de merchandising is belangrijker dan de strips zelf), en een groeiende intolerante houding tegenover het medium bij het banggemaakte en overgevoelige publiek en de op veilig spelende politici.

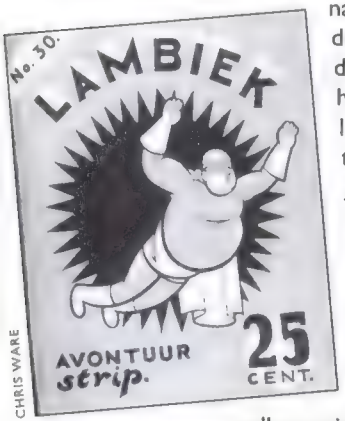

CHRIS WARE

Toch verschijnen er, ondanks deze deprimerende schets van de stripindustrie, nog steeds indrukwekkende strips. Helaas niet meer als *newspaper funnies*, waar de jaren van creatieve genialiteit al lang voorbij zijn. Maar wel in albumvorm: het stripboek is herboren, zowel qua verhaal en tekenwerk als ontwerp. Misschien heeft de migratie van talentvolle auteurs uit Europa, Canada, Azië, Australië en Zuid-Amerika, die in de voetsporen willen treden van Amerikaanse innovatoren als **Will Eisner** en **Robert Crumb**, dit in gang gezet. Er verschijnen meer literair getinte verhalen, in een waaier van uiteenlopende, kwalitatief hoogstaande tekenstijlen.

ART SPIEGELMAN

CHRIS WARE

Met tegenzin hebben de zalvende hoeders van de 'goede smaak' notie genomen van deze ontwikkeling. Ze konden er niet onderuit om **Art Spiegelman** een speciale Pulitzer Prize te geven voor *Maus* en **Neil Gaiman** - hoewel Brit verblijvend in de VS - in 1991 te belonen met de World Fantasy Award for Best Short Story voor zijn *The Sandman*-aflevering *A Midsummer Night's Dream*. Maar, de regels voor de World Fantasy Award zijn het jaar erop snel veranderd om stripverhalen onverkiesbaar te maken.

NEIL GAIMAN

Gaimans verhalen hebben het medium strip versterkt door de interessante en intrigerende uitwerking van thema's, plots en karakters en het gebruik van symboliek, tijd en omgevingen. Neem *The Sandman* als voorbeeld en je ziet dat Gaiman elke aflevering weliswaar een eigen plot geeft, maar dat alle verhaallijnen met elkaar verbonden zijn. Hij verwijst vaak naar de Griekse mythologie, gebruikt veel symboliek (het Lot=een boek; de Droom=een helm; de Ondergang=een zwaard, enzovoorts) en bepaalt zelf tijd en plaats van handeling, waardoor *The Sandman* zo oud als het universum is.

Het formaat en ontwerp van Amerikaanse strips zijn drastisch gewijzigd sinds eind jaren tachtig. *Graphic novels* in kleur en met harde kaft en hoge papierkwaliteit vormen een alternatief voor de traditionele zwart/witte, 32-pagina's tellende pulpcomics. Zowel in striproman als de 'comics oude stijl' spelen auteurs veel vaker met de grootte en de vorm van de kaders. Sommigen, waaronder **Frank Miller**, schrijven deze cinematografische aanpak toe aan Japanse invloeden.

Recent werk dat opvalt door zijn vormgeving is **Chris Ware**'s *Jimmy Corrigan: The Smartest Kid on Earth*. Ware etaleert een talent voor inventief gebruik van verschillende kadervormen, bedenkt prachtige bouwplaten voor de omslagen van zijn boeken en ontwerpt een stofomslag die in uitgevouwen vorm een tweezijdige poster blijkt te zijn met de stamboom van de in zijn strip opgevoerde familie. Hij hanteert een gedetailleerde, cartoonachtige tekenstijl, kiest voor vindingrijke sequenties van beelden die door tijd en ruimte zigzaggen, en geeft subtiele visuele en tekstuele vingerwijzingen die meanderen door het bewustzijn en geheugen van de lezer. Ware baseert zijn delicate stijl op typografische regels, om, zoals hij zelf zegt, de kracht van de strips te verklaren. In zijn ogen is het stripverhaal 'een visuele taal waarin woorden en beelden verwisselbaar zijn, waar plaatjes functioneren als tekst en vice versa. In essentie gaat het om de mix van het lezen en het kijken... Daarom tracht ik steeds de beelden te reduceren tot een gelijkwaardig niveau als de tekst, afgemeten tegen de hoeveelheid informatie die vrijkomt. Met als resultaat dat mijn tekeningen vaak meer symbolen dan plaatjes zijn.'

Gaiman en Ware zijn exemplarisch voor de positieve ontwikkelingen op het artistieke vlak van de Amerikaanse stripveld. Ze staan niet alleen. Er zijn gelukkig genoeg collega-auteurs die zich afzetten tegen het vraatzuchtige, slechts op winst beluste imago dat de stripindustrie inmiddels heeft opgebouwd.

In deze serie mondiale columns staat een keur aan stripdeskundigen stil bij het afgelopen centennium. Ze plaatsen een persoonlijke noot bij één eeuw strip in hun land.

VERENIGDE STATEN

Dr. John A. Lent is hoogleraar communicatie aan de Amerikaanse Temple University. Hij is oprichter van het stripinformatieblad International Journal of Comic Art *en was chef-redacteur van* WittyWorld International Cartoon Magazine. *Hij geeft wereldwijd colleges over het medium strip en zit in diverse jury's van internationale cartoonwedstrijden.*

De uit Brabant afkomstige striptekenaar Rob Derks **(bekend van** *Pakje Bakmeel*) **heeft een zwak voor de Brabantse feestformatie** *Band Zonder Banaan*. **Zozeer zelfs dat hij de band voorstelde om een strip over ze te maken. Met succes: inmiddels is Derks de huistekenaar van** *BZB* **en schittert zijn strip in het fanclubblad en op de bandwebsite. 'Voor zover wij weten is de** *Band Zonder Banaan* **de enige Nederlandse popgroep met een eigen strip.'**

FOTO PAULINE BOK

Het is een markant gezelschap: **Fastfood Freddy**, **Erik Bambino**, **Pauli the Guitar King**, **Lightning Dickie**, **Willem de Ambassadeur**, **Roberto Totally Oversaxed**, **Bart Balletjes** en hun manager **Factotum Rien**. Tezamen vormen zij de *Band Zonder Banaan*, een melige feestformatie die in 1998 doorbrak met een daverend optreden tijdens het toonaangevende Lowlands-festival. De band uit het Brabantse Volkel beschikt inmiddels over een grote schare fans. Eén van die fans is striptekenaar **Rob Derks**, die als stripmaker al jaren aan de weg timmert, met als belangrijkste wapenfeiten de krantenstrip *Pakje Bakmeel* in treinkrant *Metro* en al sinds mensenheugenis het redacteurschap van *De stripper*. Maar wellicht gaat hij zijn grote doorbraak beleven met de huisstrip die hij sinds kort voor de *Band Zonder Banaan* maakt.

ROB DERKS WORDT HUISTEKENAAR VAN BRABANTSE FEESTROCKBAND

Band Zonder Banaan verstript

door **JEROEN MIRCK**

Per toeval

De samenwerking is eigenlijk per toeval tot stand gekomen. 'Ik was al een tijdje liefhebber van de *Band Zonder Banaan*', vertelt Derks. 'Net als zij kom ik uit zuidoost Brabant, in mijn geval uit Reek. Tussen mijn reguliere tekenwerk door had ik gewoon eens een keer een groepstekening gemaakt van de band. Die beviel me eigenlijk wel en daarom heb ik hem naar hen opgestuurd. Vervolgens belde hun manager **Rien Somers** me op. Hij vond de tekening leuk, maar kon er nog even niks mee. Een half jaar later ontmoette ik hem tijdens een receptie van de band en besloten we dat ik een proefstrip zou maken, samen met twee vrienden van me, die verantwoordelijk zijn voor de verhalen: **Riko Peeters** en **Patrick de Beer**. Dat was in april 2000. Daarna is het best snel gegaan. Rien vroeg me om een bandtekening te maken voor op de eigen website (*www.bzb.nl*), die de aanzet moest zijn voor een online-strip over de band. De volgende stap was een vervolgverhaal, waarvan de eerste pagina inmiddels in het fanclubblad *Vetja!* is gepubliceerd.'

Monty Python

Voor het vervolgverhaal kozen Derks, Peeters en De Beer een voor de hand liggend thema

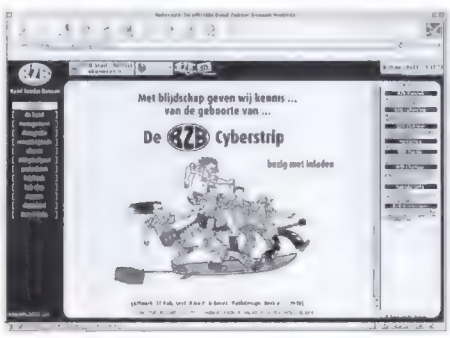

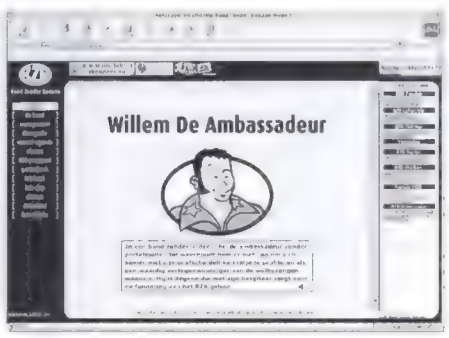

Rechts, Tekenaar Rob Derks.

waarmee ze alle kanten uitkonden: een langdurige tournee. 'We lieten ons daarbij beïnvloeden door een oude strip van *Roel en zijn beestenboel* uit *Jippo*, waarin de hoofdpersonen in een drijvend zwembad op zee ronddobberen', legt Derks uit. 'Dat is een handige kapstok, die een rode draad vormt door alle gebeurtenissen. In ons geval laten we de *Band Zonder Banaan* op zoek gaan naar 'de baksteen van de samenleving'. Dat is ook de titel van hun laatste cd. In ons verhaal krijgen ze die opdracht van Koning Pintenman, een geest uit de fles. Dat uitgangspunt is gebaseerd op *Monty Python and the Holy Grail* (1975). Net als wij zijn ook de leden van de *Band Zonder Banaan* gek op die film. *Monty Python*, maar ook de muziekfilm *This Is Spinal Tap* (1984)... dat is de humor die past bij de *BZB*.'

FOTO HENNING WALDAUER

Semi-professioneel

De cd's van de *Band Zonder Banaan* wordt uitgebracht in eigen beheer. De groep wil zich niet binden aan een grote platenmaatschappij ('Wij de roem, zij het geld'), maar dat heeft tot gevolg dat hun muziek onvoldoende geplugd wordt en dus nooit op de radio te horen is. De semi-professionele aanpak heeft ook consequenties voor het werk van Derks: hij maakt zijn strips voor nop. 'Het is veel werk, maar het is leuk om te doen', zegt hij. 'De afspraak is dat ik al het werk voor de fanclub vrijwillig doe. Zodra er echter geld verdiend gaat worden met zaken waarvoor ik tekeningen heb gemaakt, dan deel ik mee in de winst. Denk dan aan T-shirts, een songboek of eventueel zelfs ooit een stripalbum van de *BZB*. De merchandising van de band loopt heel goed.'

BZBeeldverhaal

De ideeën voor het zogenaamde *BZBeeldverhaal* zijn een wisselwerking tussen de drie auteurs en de band zelf. Opvallende gebeurtenissen tijdens de tournees door Nederland worden door de bandleden doorgemaild naar Derks, Peeters en De Beer, die met deze ideetjes vervolgens aan het brainstormen slaan. Ook dat gebeurt vaak via e-mail. 'Riko en Patrick zijn echte *diehard*-fans en zij kennen de band door en door', vertelt Derks. 'Ze komen dan ook vaak met de meest gekke verhaallijnen. Dat past perfect bij de kolder van de band. Ik let vervolgens op de verhaaltechnische zaken, waarbij het van belang is dat de rode draad intact blijft. De bandleden hebben in het begin natuurlijk inspraak gehad in de manier waarop ze zelf worden afgebeeld. Zo vond de één dat hij op de tekening te kort haar had en wilde de ander altijd worden afgebeeld met een joint in zijn mond. Daar hebben we natuurlijk goed naar geluisterd. Inmiddels laten ze ons lekker onze gang gaan.'

In de nabije toekomst zullen de stripactiviteiten vermoedelijk meeëvolueren met het groeiende succes van de *Band Zonder Banaan*. Derks gaat T-shirts ontwerpen en wellicht een songboek, maar op de langere termijn behoort ook een *BZB*-stripboek tot de mogelijkheden. Derks: 'Het zal echter nog wel een paar jaar duren voordat we voldoende materiaal hebben voor een volledig album.'

Meer informatie over de Band Zonder Banaan *is te vinden op het internet: www.bzb.nl*

'Medium strip past prima bij BZB'

***Rien Somers**, manager van de* Band Zonder Banaan, *over de verstripping van zijn protégés: 'BZB is een band die als motto 'de zin van de onzin' uitdraagt. We verpakken onze nummers en onze show met een laag vette humor. Het medium strip past in onze ogen prima bij deze uitstraling. Bovendien maken we onderweg en tijdens shows nogal eens wat mee. Weinig van die dingen kun je verwerken in nieuwe nummers of in onderdelen van de show. Maar het is zonde om er niks mee te doen. Een stripverhaal biedt ons de mogelijkheid om het publiek ook kennis te laten maken met al die andere dingen die ons bezig houden. Uiteraard wel op een zo humoristisch mogelijke manier. Het* BZBeeldverhaal *is een stukje entertainment op onze website. Het moet een vervolgverhaal worden, dat op de één of andere manier interactief is. Bij voorbeeld doordat de fans kunnen meebepalen hoe het vervolg eruit zal zien. Wat we verder met de strip gaan doen, weten we nog niet. De eerste reacties zijn in ieder geval positief. Voor zover we het kunnen nagaan zijn we een van de weinige, zo niet de enige Nederlandse band die zichzelf op deze manier tot striphelden heeft laten omdopen.'*

BOEKEN

Asterix 31: En Latraviata

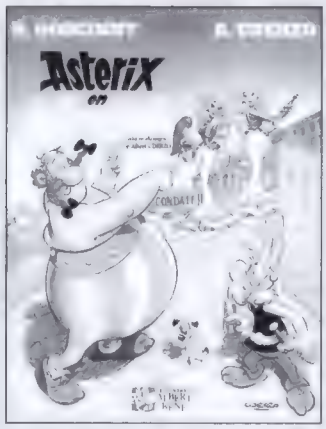

Uderzo
Albert René 2001
ISBN 2-86497-152-6 (h.k.)
ISBN 2-86497-146-1
Prijs ƒ24,95 / Bfr.499 (h.k.)
ƒ13,20 / Bfr.242
(48 pagina's, kleur, h.k. en s.k.)

Dertig avonturen lang beleefde Asterix zijn avonturen zonder gezinsleven of ouders. Als vrijgezel ramde hij vrolijk los op Romeinen en als hij iets te hard sloeg, was er nooit een moeder die hem terecht wees. **Albert Uderzo** meent dat het niet langer zo kan en introduceert in dit album niet alleen de ouders van Asterix, maar ook die van Obelix. Dertig albums lang hebben deze lieden zich verre gehouden van hun opvoedkundige en sociale taken. Het Gallische duo reisde over de hele wereld, verkeerde talloze malen in levensbedreigend gevaar en trof meerder keren de machtigste man van de wereld, **Julius Caesar**. Al die tijd was er geen spoor te bekennen van de beide vaders en moeders. Pas nu komen ze in beeld bij wijze van verjaardagscadeautje voor Asterix en Obelix.
Er zijn lezers die dit een leuke verrijking van het *Asterix*-universum vinden. Zij menen dat de karakters van Asterix en Obelix met dit album op een aardige manier worden uitgediept. Anderen vinden de introductie van het gezinsleven van Asterix en Obelix een ongepaste stijlbreuk in de reeks. Mijn voorkeur gaat uit naar de ouderwetse ouderloze Asterix. De Galliër is wat mij betreft alleen maar goed voor het beleven van avonturen, het in elkaar hengsten van legionairs en het ruimte bieden voor rake grappen. De papa en mama van Asterix kunnen de pret alleen maar vergallen. Dat blijkt uit dit album dat een uitermate pover verhaal vertelt.
De vaders en moeders van Asterix en Obelix geven hun zonen een zwaard en een helm voor hun verjaardag. Dit cadeau blijkt van oorsprong toe te behoren aan een staatsgevaarlijke Romein. De Romeinen sluiten de vaders op om hun de locatie van het wapentuig te ontfutselen. Ondertussen sturen zij Latraviata naar het dorp. Zij is een Romeinse actrice die zich uitgeeft voor Walhalla en zo helm en zwaard in haar bezit wil krijgen. Tussen de bedrijven door proberen de moeders Asterix en Obelix hun zonen zonder succes aan de vrouw te krijgen.
Het verhaaltje wil op geen enkel moment spannend worden. Dit komt waarschijnlijk doordat het compleet oninteressant is of de Romeinen hun spullen al dan niet terugkrijgen; dit heeft namelijk geen enkele consequentie voor Asterix, Obelix of het dorp. Zelfs de gijzeling van de vaders brengt geen spanning in het verhaal, want daarvoor staan deze oude mannetjes veel te ver van de lezer af. Bovendien rammelt het scenario aan alle kanten en gaat het de vreemdste kanten op, zonder dat er een logische lijn in valt te bespeuren. Zelfs het anders zo perfecte tekenwerk van Uderzo heeft op enkele plekken niet de kwaliteit die de *Asterix*-lezer gewend is. Dit alles maakt Latraviata zonder meer het minst goede deel dat in deze reeks is verschenen. Toch blijft het een lezenswaardig stripalbum, want de glorie van de oude karakters en de unieke setting straalt nog door deze pulp heen. Daar kunnen zelfs de ouders van Asterix en Obelix niets aan verpesten.

HW

Véro

Baudoin
Sherpa/Oog & Blik 2001
ISBN 90-75504-47-0
Prijs ƒ24,95 / Bfr.465
(64 pagina's, zwart/wit, s.k.)

Vrijheid is een relatief begrip. Neem nou William, een hangjongere in een Franse voorstad. Hij en zijn vrienden voelen zichzelf 'vrij' om buiten rond te hangen, maar in werkelijkheid is hun situatie uitzichtloos. Of neem Williams werkloze vader, die de 'vrijheid' heeft om de hele dag televisie te kijken met een koel biertje binnen handbereik. Of neem Véro, Williams vriendinnetje, die 'vrij' is om heroïne te gebruiken. Met deze voorbeelden zet stripmaker **Edmond Baudoin** in zijn nieuwste boek *Véro* onmiddellijk de toon. Als lezer kun je al bijna raden dat het met hoofdpersoon William (Willy voor zijn vrienden) onmogelijk florissant kan aflopen. En dat doet het dus ook niet.
Voorafgaand aan zijn ziekenhuisopname vraagt de doodzieke kunstenaar Antoine aan Willy om de eerstvolgende donderdag een zelfgemaakt cadeau voor zijn hoogzwangere buurvrouw te bezorgen, maar Willy blijkt onbetrouwbaar; hij laat zich overhalen om zijn vriend Fredo te vergezellen tijdens een autorit naar Marseille, waardoor de kans klein wordt dat hij op tijd terug zal zijn. De rit loopt helemaal uit de hand wanneer Fredo een tankstation overvalt.
Geen opbeurend verhaal dus, maar door de ontluistering juist wel heel indringend en realistisch. Het noodlot van William is onomkeerbaar, hetgeen Baudoin visualiseert door rond het hoofd van de jongen een donker blok te tekenen. Een oud trucje, want de auteur paste het al eerder toe in *De eerste reis*, zijn albumdebuut op de Nederlandse markt. Ook de schetsmatige, expressionistische tekenstijl is een terugkerend element. De vrees lijkt dan ook gegrond dat Baudoin met dit verhaal zowel qua thematiek als qua grafische vormgeving in herhaling valt, maar het indringende *Véro* blijft niettemin glansrijk overeind. Is zijn overige werk daarentegen wèl een herhalingsoefening? De nabije toekomst zal het leren, want de zogenoemde *Baudoin Collectie* wordt binnenkort uitgebreid met maar liefst drie werkjes van de Franse veeltekenaar: *Klein zelfportret*, *Salade Niçoise* en *Opa*. Zeker op deze laatste titel (bekroond met de Alph' Art tijdens Angoulême 1992) heeft Nederland veel te lang moeten wachten.

JM

Theodoor Cleysters 11: November, het hele jaar lang

Le Gall
Dupuis 2000
ISBN 90-314-2170-7 (h.k.)
ISBN 90-314-2169-3
Prijs ƒ18,50 / Bfr.338 (h.k.)
ƒ 9,75 / Bfr.180
(48 pagina's, kleur, h.k. en s.k.)

Een nieuwe Cleysters levert altijd een verrassing op, want **Frank Le Gall** durft te experimenteren met de reeks en hij vindt het heerlijk om zijn pu-

bliek op het verkeerde been te zetten. Zo maakte hij in deze serie al eerder het prachtige *Rozendal*, waarin hij de jeugdherinneringen van zijn hoofdpersoon in beeld bracht en werkte met direct kleurgebruik. In de voorgaande twee delen - het dubbelavontuur *Het audiëntieterras* - waagde Le Gall het op sommige pagina's de stripvorm los te laten en delen van het verhaal in gewone tekst te presenteren. In het jongste album verrast de auteur met een onverwachte genrewisseling; *November, het hele jaar lang* is een heus moordmysterie terwijl de meeste albums van de reeks exotische avonturenverhalen zijn.

Cleysters werkt weer op een schip. Een theatergroep komt aan boord en tegelijkertijd meldt de politie zich met de boodschap dat ze een ontsnapte moordenaar zoekt. Als het schip vertrekt vallen er slachtoffers onder de opvarenden en als Cleysters erachter komt dat zijn oude kennis November lid van de theatergroep is, trekt hij al snel zijn conclusies; November moet haast wel de gezochte moordenaar zijn.

De kracht van het verhaal zit niet in de ingenieuze beantwoording van de vraag wie de moordenaar is. Daarvoor is de uiteindelijke oplossing veel te simpel. Het is met name de beklemmende sfeer rond het benauwende schip, de kibbelende theatergroep en de bloeddorstige lieden die de aandacht continu vasthoudt. Le Gall vertelt zijn verhaal soms tergend langzaam om optimaal rendement te halen uit zijn spanningsmomenten en toont zich op dit vlak een ware meester. Het tekenwerk is even uitmuntend als in de rest van de serie.

De lezer heeft bijna vier jaar moeten wachten op dit nieuwe deel van de succesreeks. De auteur deed het even wat rustiger aan, maar kwam na enige tijd tot de ontdekking dat hij wel weer wat geld kon gebruiken. Dat is niet bepaald de beste motivatie om aan een goed stripboek te werken. De liefhebbers zullen hem desondanks dankbaar zijn en het mag gezegd worden: Le Gall blijkt dermate professioneel dat op geen enkele pagina sprake lijkt van onbezielde arbeid. Hij heeft waarschijnlijk ondanks zijn motivatie toch lol in zijn werk gehad.

HW

De tranen van de tijger

Comès
Casterman 2000
ISBN 90-303-8486-7
Prijs ƒ24,50 / Bfr.490
(64 pagina's, zwart/wit, h.k.)

Voor veel stripliefhebbers geldt *De dorpsgek van Schoonvergeten*, de eerste grote striproman van **Dieter Comès**, als één van de beste strips aller tijden. Een terechte claim, want zelden werd een psychologisch drama in stripvorm op een dergelijke indringende, ja zelfs verstilde manier verteld. Comès toonde in dit boek zijn grote klasse als sfeerschepper, een reputatie die hij bevestigde met zijn tweede grote werk *De wezel*. Latere boeken van zijn hand schiepen andermaal eenzelfde dreigende sfeer, maar misten de dwingende importantie van de twee voorgangers. En zo begon de onaantastbare reputatie van Comès langzaamaan barsten te vertonen. Het voorlopige dieptepunt van zijn oeuvre is het nieuwste werk, *De tranen van de tijger*. Voor dit album zijn geen excuses te verzinnen.

Comès duikt in de Indiaanse mythologie en laat een jonge sjamaan opdraven die is verstoten door zijn stam omdat zijn voorspellingen niet kloppen (een soort **Maurice de Hond** dus). Hij krijgt bezoek van het meisje Piesje-op-alle-plekken (niet lachen!), eveneens verstoten door haar stam, maar in haar geval omdat zij beroofd is van haar schaduw. Samen met de toevallig passerende krijger Niet-zo-groot (een dommige dwerg, ik verzin het niet!) trekken zij zo door een winterlandschap naar het verboden gebied van het tijgervolk, waar de oplossing wacht. Spannend wordt het nergens, met name doordat Comès de lezer voortdurend trakteert op te lange dialogen die hij optekent met louter pratende hoofden. Waar was die man met zijn hoofd? De halfslachtige pogingen tot humor maken de goede bedoelingen van dit album definitief met de grond gelijk. Daar helpt zelfs het uiterst verzorgde tekenwerk - vol grote zwarte schaduwpartijen - niet tegen. Het loont meer de moeite om 's mans oude werk te herlezen.

JM

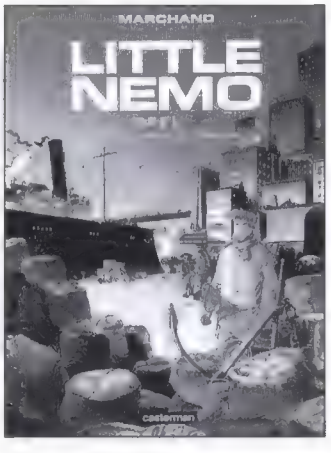

Little Nemo 3: De koers naar de ijsbergen

Marchand
Casterman 2000
ISBN 90-303-8549-9
Prijs ƒ19,95 / Bfr.399
(56 pagina's, kleur, h.k.)

Op zondag 15 oktober 1905 verscheen *Little Nemo* van **Winsor McCay** voor het eerst in *The New York Herald*. Sedertdien hebben de avonturen van het dromerige jochie in Slumberland tal van mensen geïnspireerd. Zo ook **Moebius**. Zo'n tien jaar geleden benaderde Moebius de toen nog vrij anonieme tekenaar **Bruno Marchand** voor een bewerking van McCay's *Little Nemo*. De twee delen, op scenario van Moebius, verschenen bij Casterman in 1994 en 1995. In *Stripschrift 282* staat een alleraardigst interview met Marchand te lezen over zijn ervaringen met *Little Nemo* en zijn samenwerking met Moebius. Daarna werd het stil. Het project was afgerond en in een vervolg was niet voorzien. Totdat onlangs onverwacht een derde deel verscheen, *De koers naar de ijsbergen*. Blijkbaar kon Marchand geen afscheid nemen van de onverbeterlijke, hartveroverende dromer Nemo. Geheel op eigen kracht produceerde Marchand het album. Hij verzorgde zelf het scenario, de tekeningen en de inkleuring. Qua tekenstijl sluit dit derde deel naadloos aan bij zijn voorganger. De kwaliteit is onveranderd hoog en aan niets is te zien dat er tussen deel twee en drie meer dan vijf jaren zijn verstreken. Behalve dan aan Nemo zelf, die is ook een aantal jaren ouder geworden. Van een onbevangen kleuter is hij een piekerende puber geworden. Als de haven van New York plotsklaps bedreigd wordt door enorme ijsbergen die uit het niets verschijnen, roept Nemo de hulp in van zijn oude kameraden uit Slumberland: de Goede Koning, Professor Genius en Flip. Gezamenlijk rusten zij een expeditie uit om de koers van de ijsbergen na te gaan en zo de oorzaak te vinden van de ramp die New York bedreigd. Wat volgt is queeste, niet zozeer naar de oorzaak van een curieus klimatologisch verschijnsel, maar naar Nemo's verloren onschuld. Met het stijgen der jaren is Nemo minder frank en vrij in de wereld komen te staan. Zijn dromen zijn minder onbevangen en hebben daardoor aan kracht ingeboet.

Het lijkt wel als of Marchand met dit scenario een pleidooi heeft willen houden voor de onbekommerde zorgeloosheid

en verbeeldingskracht van de jeugd. In de loop van de adolescentie raakt je hiervan verwijderd. Maar niet getreurd, zo is de boodschap, want ook een volwassene kan zijn kinderlijke fantasie hervinden.

TB

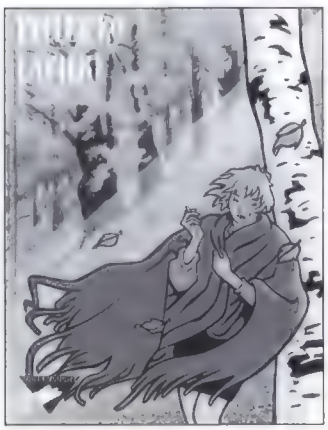

Blauwe rook

Pellejero & Lapiére
Dupuis 2000
ISBN 90-314-2286-X
Prijs ƒ26,50 / Bfr.485
(88 pagina's, kleur, h.k.)

Een herberg, ergens in het Tsjechische gebergte. Een reiziger valt hier 's avonds binnen. Een fotograaf, reizend met z'n rode rugzak. Overal waar hij komt maakt hij foto's, waarbij hij op elke foto de rode rugzak wil laten zien. Eenmaal aan de bar gezeten raakt de reiziger gefascineerd door een jonge vrouw, Laura, de dochter van de waardin. Zij speelt schijnbaar gedachteloos met een doosje met een zestal sigaretten, allen voorzien van een korte tekst. De woorden op de zes sigaretten tezamen vormen het begin van een gedicht van **Tristan Corbière**: *Petit mort pour rire*. De reiziger vult de tekst van het gedicht aan. Hierop raken de twee in gesprek en Laura vertelt in een lange nacht het verhaal van de sigaretten.

Denis Lapiére voert ons in *Blauwe rook* mee in het leven van Laura, een moedige maar kwetsbare jonge vrouw. We leren haar gedachten en emoties kennen en zien haar opgroeien in een bestaan dat niet altijd even prettig genoemd kan worden. *Blauwe rook* is een meeslepend verhaal over leven en lijden en liefde en lijden, met als decor het Tsjechië van vóór en na de 'Wende'. Aan het eind van het album verrast Lapiére de lezer nog met 'het dossier', waarin hij vertelt over de samenwerking met **Ruben Pellejero** en één en ander uitlegt over de totstandkoming van het verhaal.

De stijl van Pellejero heeft op mij helaas een tweeledige uitwerking. De illustraties zijn eigenlijk alleszins de moeite waard. Hij weet gezichtsuitdrukking en emotie van de personages raak neer te zetten en door de sfeervolle tekening van het Tsjechische land waan ik me af en toe weer terug in die prachtige omgeving. Daarbij komt dat het kleurgebruik stemmig, maar absoluut functioneel is. Toch moet ik, als ik de forse lijnvoering van de tekeningen zie, onwillekeurig denken aan een kleurboek. Dit is absoluut mijn probleem en ik raad de lezer dan ook aan zich hierdoor zeker niet te laten weerhouden een blik te werpen in *Blauwe rook*.

KB

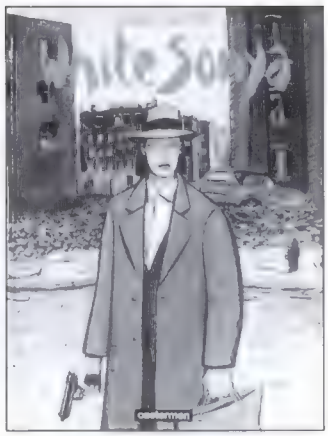

White Sonya

Loustal & Charyn
Casterman 2001
ISBN 90-303-8138-8
Prijs ƒ24,50 / Bfr.490
(64 pagina's, kleur, h.k.)

Als individu kun je het leven niet zomaar naar je hand zetten. Daar komt de mooie misdadigster Sonya achter aan het einde van dit naar haar vernoemde boek van de Franse tekenaar **Jacques de Loustal**, gebaseerd op een script van **Jerôme Charyn** (met wie Loustal eerder *De gebroeders Adamov* maakte). Sonya komt op vrije voeten na een verblijf van vijf jaar in een vrouwengevangenis, waarin ze werd opgesloten na het vermoorden van haar pooier en twee van zijn vriendjes. Een gelukkige jeugd had ze ook al niet; sinds ze op haar twaalfde door haar vader was verkocht aan de Newyorkse mafia, heeft ze zich door mannen moeten laten gebruiken. Terug in de maatschappij wil ze haar oude leventje afzweren,

EN VERDER...

✱*Betelgeuze 2: De overlevenden* (Leo, Dargaud). Overtuigende sciencefiction waarin niet de techniek de hoofdrol speelt, maar de nadruk vooral ligt op de imposante natuur van een mysterieuze planeet en haar invloed op twee groepen schipbreukelingen. Het intelligente verhaal compenseert het matige tekenwerk.

(HW)

✱*De Boss 2: Je hoort nog van ons!* (Bercovici/Zidrou, Dupuis). Tweede album van deze merkwaardige gagstrip uit weekblad Robbedoes. Merkwaardig, omdat de getoonde humor tamelijk 'in-crowd' is voor striptekenaars: grappen over te laat aangeleverde platen, assistenten, langzame tekenaars, enzovoorts. Leuk, maar voor een zeer klein publiek.

(PvC)

WONDERLAND
VOOR AL UW STRIPS!
www.wonderlandstrips.nl

✱*Charly 9: Berichten uit vervlogen tijden* (Magda/Lapière, Dupuis). In deze topreeks uit de Dupuis-stal wordt Charly tijdens een vakantie in een Poolse stad geplaagd door visioenen uit het verleden. Een tikje ongeloofwaardige episode, maar teken- en inkleurwerk staan op eenzame hoogte.

(PvC)

✱*Chick Bill 64: Wie niet dik is, moet slim zijn* (Tibet, Lombard). Kid Ordinn vertrekt naar het Midden-Europese koninkrijk Begonië om hulp te bieden aan de onttroonde koning Schnot I. Zijn vrienden reizen hem achterna om hem over te halen terug te komen, voordat er ongelukken gebeuren. Wat weer aanleiding is tot vele hilarische gebeurtenissen. Deze serie beslaat inmiddels al weer 64 delen. Rik Ringers - Tibets andere serie - telt inmiddels ook al 63 delen. Het is werkelijk wonderbaarlijk hoe snel Tibet werkt. Zonder dat dit overigens ten koste gaat van de kwaliteit.

(JvK)

✱*Dokter Sigmund, ik val altijd op de verkeerde mannen* (De Wit, Sirene/Maarten Muntinga). In deze 'nieuwe' pocket van de gestoorde psychiater vinden we strips over de verhouding tussen mannen en vrouwen, seksualiteit en relaties. Peter de Wit maakt ons duidelijk dat er op dit gebied vaak flink wat te lachen valt. Een minpuntje is dat de grappen niet nieuw zijn. Ze zijn allemaal namelijk al verschenen in de gebundelde stroken uit de Volkskrant. Bovendien zijn veel grappen flauw. Leuk als verjaardagscadeau voor een vriend of vriendin met een ongelukkig liefdesleven of op het toilet bij de verzameling Max Tailleurs.

(JvK)

✱*Dommel 38: Dommel, je bent me er eentje!* (Dupa, Lombard). Ondanks het gegeven dat het boek is verschenen in februari 2001, staat er nergens in vermeld dat de auteur onlangs is overleden. Dit sterfgeval is overigens niet de enige reden waarom er weinig valt te lachen om Dommel; de koddige hond is al lang niet leuk meer.

(HW)

✱*Donald Duck Pocket 75: Het hypnose-masker* (Diverse auteurs, VNU Tijdschriften). Geen geringe prestatie, 75 pockets met meer dan 250 pagina's in nog geen tien jaar tijd... De inhoud is voornamelijk Italiaans en afkomstig uit de categorie 'dertien-in-een-do-

maar dat lukt haar niet. Ze verschaft zich geld door roofovervallen en valt andermaal in handen van de mafia. Geen ontkomen aan. En zo kent *White Sonya* eenzelfde mistroostigheid die ook het vroegere werk van Loustal kenmerkt, met als uitschieter *Besame Mucho*, het indrukwekkende levensverhaal van een drugsverslaafde jazzsaxofonist. Dit nieuwe boek haalt echter niet het oude niveau, met name omdat de karakters (inclusief de weinig spraakzame Sonya) uiterst vlak blijven. Een zwaktebod is bovendien het jatwerk van scènes uit films als *The Godfather*, zoals de *shoot out* aan het einde. Wat rest is een onbevredigend gevoel.

JM

Green Manor I: Gentlemen en moordenaars

Bodart & Vehlmann
Dupuis 2000
ISBN 90-314-2327-0
Prijs *f*9,75 / Bfr.180
(56 pagina's, kleur, s.k.)

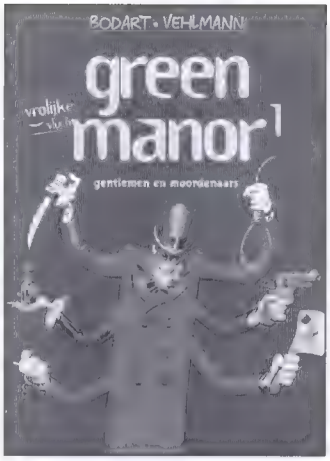

We schrijven 1899 als Dr Thorne een psychiatrische instelling bezoekt die wel een heel vreemde patiënt herbergt. Deze man, Thomas Below genaamd, beweert in zich de ziel te dragen van Green Manor, een exclusieve Engelse herenclub.
In dit huis kwamen welgestelde, in het leven geslaagde mannen bijeen om discussies te voeren en elkaar nieuwtjes te vertellen. De muren aldaar hebben dan ook vele vreemde verhalen mogen aanhoren.
Below vertelt aan de dokter zes van zulke verhalen. Merkwaardige misdaadgebeurtenissen met veelal een onverwachte, mysterieuze wending, zonder dat deze als vergezocht overkomt. Een korte inhoud hiervan geven is een beetje zinloos, ze zelf ontdekken is de boodschap.
Vehlmann, een jonge debutant, schrijft sinds 1998 scenario's voor korte verhaaltjes in het weekblad *Robbedoes*. Met dit album bewijst hij de naam scenarist meer dan waardig te zijn. De amusante en doordachte verhalen weten te boeien en lezen gezellig weg.
Denis Bodart, in het Nederlandse taalgebied de laatste tijd alleen bekend van een aantal verhaaltjes in *Vieze sprookjes* op scenario van **Yann**, bewijst hier zijn kunnen. Gecombineerd met de inkleuringen van **Scarlett** oogt het grafische gedeelte zeer professioneel en plaatsen zijn tekeningen het verhaal in de juiste sfeer.
Na *De dochter van de professor* is dit het tweede verrassende album in de reeks 'Vrolijke vlucht'. Een echte aanrader voor iedereen. En nog meer goed nieuws, een tweede album is reeds in voorbereiding.

MC

VIDEO DVD

Superman I, II en III

Bridge Pictures 2000
(137, 122 en 120 minuten,
Alle leeftijden)

In het kader van oude dingen vernieuwd: drie films van eind jaren zeventig en begin jaren tachtig nu uit op video, en oersuperheld Superman die tegenwoordig weer populair is door de moderne tv-serie. Laten deze videobanden nou dus niet die tv-serie zijn, maar juist de oorspronkelijke bioscoopfilms met de toen nog atletische **Christopher Reeve** als de held-in-vermomming-van-saaie-journalist.
En ja, de films komen wat gedateerd over, maar is het concept van *Superman* niet ook wat gedateerd? Een buitenaards wezen (van een vernietigde beschaving) dat compleet menselijk is, maar door onze zon su-

---

zijn'. Wie niet zo kritisch is op zijn Disney-leesvoer, krijgt waar voor z'n geld.

(PvC)

✱*De dwaas van de koning 8: Voor het voetlicht* (Goepfert/Cothias, Glénat). Molière is de eigenlijke troonopvolger van Lodewijk XIII. Dit weet hij echter niet. Hij is er inmiddels wel achter dat hij niet de zoon van een tapijtwerker is. In dit deel kunnen we zien hoe de jonge blauwbloed zijn droom verwezenlijkt door een toneelgezelschap op te richten. Het leven wordt hem echter flink zuur gemaakt door zijn oom, de broer van de inmiddels overleden Lodewijk XIII. Prima leesstof.

(JvK)

✱*De familie Doorzon: Doorzon ligt dubbel* (De Jager, Big Balloon). Doorzon op albumformaat, maar dan in twee oblongboekjes gesneden; een eerste bundeling van de halve-paginastroken van De familie Kantoorzon uit Nieuwe Revu. Jammer dat Revu de hele pagina's heeft afgeschaft, maar De Jager kan uitstekend uit de voeten met dit 'format'.

(PvC)

✱*Gemengd dubbel 3: Min acht* (Van Die/Leever, Divo). De zorgvuldig opgebouwde plotjes en de effectieve tekeningen maken dit album tot een heerlijke leeservaring, die bij vlagen doet denken aan de beste klassieke één-paginastrips. Je zou bijna abonnee worden van Tros Kompas om dit genoegen wekelijks te mogen beleven.

(HW)

✱*Jeremiah 22: Een geweer in het water* (Hermann, Dupuis). Botsende karakters in een besloten ruimte, culminerend in een gewelddadige climax, dat is zo'n beetje het handelsmerk van Hermanns scenario's geworden. Een broeierige sfeer, psychologisch antagonisme en een plot dat zich gedoseerd ontrolt zijn ook in dit verhaal de hoofdingrediënten. Hoewel er geen nieuwe lekkernijen op het menu staan, weet Hermann de lezer een smakelijke dis voor te schotelen.

(TB)

✱*De kat 6: Weet het beter* (Geluck, Casterman). De eigenzinnige humor maakt dat deze reeks enkel een zeer select publiek kan bekoren. Ook na dit zesde album blijft het de grote vraag of het gebrek aan visuele prikkeling zijn oorsprong vindt in luiheid van Geluck of in een goed doordachte strategie voor het overbrengen van vreemde grappen.

(HW)

✱*Lucky Luke 41: De kunstschilder* (De Groot/Morris, Lucky Comics). De Groot liet zich inspireren door de Far-Westschilder Frederic Remington en laat Lucky Luke opdraven om deze man te begeleiden tijdens zijn zoektocht naar Hiawatha. Met zo'n zwak scenario en lamlendige grapjes is deze westernheld van weleer heel gauw door z'n munitie heen. Een onwaardig vervolg in de serie.

(PvC)

✱*Nathalie 11: Een wereld van verschil* (Salma, Casterman). Nathalie is een klein meisje dat de wereld wil verkennen. Ze is echter nog veel te jong om te reizen en daarom blijft het bij fantaseren over exotische oorden. Haar ouders hebben geen tijd voor haar; haar vader is te druk met zijn werk en haar moeder is altijd depressief. De enige volwassene die wel tijd voor haar maakt, is haar werkloze

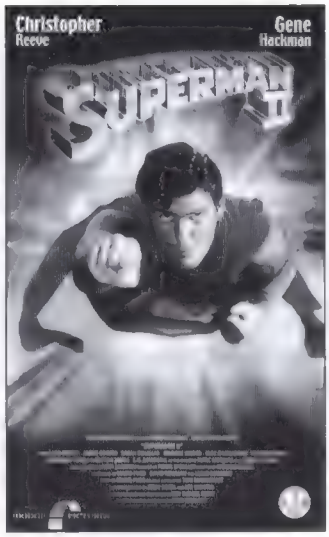

perkrachten heeft. En ook nog eens het beste met ons voor heeft. En ook met het boeventuig dat de aarde bevolkt. Deze super-padvinder lijkt niet te passen in de harde jaren negentig en de moderne eenentwintigste eeuw.

Toch is het goed kijken naar de belevenissen en de slechteriken die deze films bieden. Wees niet te kritisch voor de speciale effecten, het gaat om het verhaal. Pardon, vermaak. Want qua verhaal zijn deze films trouw aan de oorspronkelijke strip: niet te moeilijk en vooral vlot lopend. Men neme schurken of liever superschurken, laten die beginnen aan wereldverovering en voilà. Aan Superman de taak hier een stokje voor te steken.

Superman I introduceert de oorsprong van onze held en plaatst hem meteen tegenover crimineel genie Lex Luthor (een aparte rol van acteur **Gene Hackman**), die bezig is met een onroerend-goedzwendel. Wat een misdaad, nou ja anno 1978 waarschijnlijk wel.

Superman II grijpt een typische jaren-tachtigproblematiek aan: terroristen en atoombommen. Die dreiging wordt echter op de voet gevolgd door drie schurken van Supermans thuisplaneet, dus met krachten zoals de held. Meer budget voor effecten zorgen voor een wat beter uiterlijk.

Superman III probeert voort te borduren op een nieuwigheid in de film zo mid jaren tachtig: de computer. Komiek **Richard Pryor** is een miskend computergenie die door een snode zakenman wordt misbruikt om aan de top van de (yuppen)economie te komen. De supercomputer die de hiervoor benodigde informatie-manipulatie uitvoert, is vanzelfsprekend groot, glanzend en voorzien van veel knipperende lampjes. Klink nogal melig? Nou, de film is ook bewust voorzien van wat meer humor. Tenminste, dat was de bedoeling, het komt niet goed uit de verf.

Voor de liefhebbers van superhelden en verfilmingen die enigszins tot goed geslaagd zijn, vallen deze video's dus aan te raden. De kenners zullen echter teleurgesteld zijn over het ontbreken van *Superman IV* uit 1987. Die laatste *Superman*-film met **Christopher Reeve** is zo hard geflopt dat vele striplezers niet eens op de hoogte zijn van het bestaan ervan. Reeve schreef zelf het script dat de nucleaire dreiging van de jaren tachtig als gevaar tegenover Superman zet. Gemenerik Lex Luthor heeft bovendien Nuclear Man gemaakt om met onze held af te rekenen. Sommige mensen vragen zich af waarom het budget voor deze film niet aan een goed doel is gegeven.

JB

EN VERDER...

oom. Nathalie is een leuke serie voor iedereen die zich nog jeugdig voelt en de wereld van 'volwassenen' soms niet helemaal begrijpt.

(JvK)

✷*Oki 2: Een dode te veel* (Godard/Juszezak, Arboris). Het Japanse meisje Oki dreigt haar einde te vinden als een steenrijk Japans maffialid al haar organen wil gebruiken om het leven van zijn aan kanker stervende vrouw te redden. Morbide, maar daarom niet minder spannend.

(HW)

✷*Pedro de neusbeer I* (Gaudelette/Larcenet, Dupuis). Je zou geneigd zijn om een strip met een dergelijke titel te laten liggen voor de kleintjes, maar deze humorstrip van voormalig 'Fluide Glacial'-auteurs (*Radada, Bill Baroud* en *Het leven is lijden*) is een pareltje. Absurde korte verhalen uit weekblad Robbedoes over volstrekt ongevaarlijke en brutale dierentuinbewoners die liever klaverjassen en meiden versieren in de beestenbar. Buitengewoon leuk voor liefhebbers van beestenhumor met een zwart randje.

(PvC)

✷*De pioniers van de nieuwe wereld 13: De kracht van water* (Maryse/Ersel/Charles, Glénat). Deze serie is werkelijk de soap onder de strips. Een soap over het leven van een groep Fransen in de 18e eeuw die hun geluk beproeven in de Nieuwe Wereld. Het barst in deze reeks van de personages en de verhaallijnen, maar waar het verhaal naar toe gaat...? Dit dertiende deel is dan ook net zo langdradig en slaapverwekkend als de vorige delen en is werkelijk alleen voor de liefhebber.

(JvK)

✷*Sorry* (Collignon, Harmonie). De vijfde bundel met de spottende cartoons van de Forumpagina van de Volkskrant. Nu de actualiteit van vorig jaar geschiedenis is geworden, is het soms moeilijk om de bijtende prenten van Collignon te plaatsen en bij lezing van het boekwerk blijkt dat de cartoons op hun best zijn in de waan van de dag. Desondanks blijft er genoeg te genieten over; fijne humor die is gegoten in briljante tekeningen.

(HW)

De uitroeptekens staan voor de volgende waarde-oordelen:

!!!!!	grote klasse!
!!!!	goed
!!!	redelijk
!!	matig
!	slecht
...	abominabel

✷*Tomoyo 6: Geen liefde zonder tranen* (Hendriks, Oog & Blik/Harmonie). Prijzen of niet, je ontkomt niet aan de indruk dat dit album het geesteskind is van iemand die teveel Vietnam- en Disneyfilms kijkt, stiekem droomt van blote Vietnamese meisjes en nog met speelgoedsoldaatjes speelt. Het scenario kabbelt maar door en het tekenwerk kan niet bekoren. Alleen voor Hendriksliefhebbers die enthousiast zijn over zijn vorige uitgaven.

(PvC)

✷*Tramp 5: Koers donker Afrika* (Jusseaume/Kraehn, Dargaud). Eerste deel van een nieuwe avonturencyclus rond avonturier/zeeman Calec. Boeiend en onderhoudend, soms wat vergezocht.

(RS)

✷*Vlooienbaal 3: Baas boven baas* (De Brab/Falzar/Zidrou, Dupuis). Voortzetting van de serie Margot & Oscar Pluis, eerst bij Casterman en nu bij Dupuis. Niet geheel geslaagde familiestrip over een gezinnetje en een pratende hond. Weliswaar origineel, maar tevens onbeholpen tekenwerk laat het 44-pagina-verhaal voortsukkelen.

(PvC)

De strip van je leven

'Striptekenen' is dit jaar het thema van de Scholierenprijsvraag, die jaarlijks door de K.L. Poll-stichting voor Onderwijs Kunst en Wetenschap wordt uitgeschreven. Deze door de schrijver en journalist **K.L. Poll** opgerichte stichting ontwikkelt en organiseert al sinds 1983 projecten op het gebied van onderwijs, kunst en wetenschap. Eén van de activiteiten is de jaarlijkse uitschrijving van een scholierenprijsvraag op het gebied van de kunsten, over steeds wisselende (kunst)thema's. Middelbare scholieren worden dit jaar opgeroepen een stripverhaal te tekenen, dat gebaseerd is op een concrete gebeurtenis of een situatie uit hun dagelijks leven. De K.L. Poll-stichting heeft voor de strip gekozen, omdat deze populair is bij de jeugd. Ondanks deze populariteit dreigt de getekende strip het te verliezen in de strijd met het internet en televisie. Om die reden vindt de K.L. Poll-stichting het belangrijk kinderen weer aan het tekenen te krijgen. Striptekenares **Gerrie Hondius** maakte de bijbehorende pr-stripflyer.

Het stripverhaal mag maximaal 2 vellen A4 of A3 beslaan en er mogen geen bestaande stripfiguren worden gebruikt. Verder moeten duidelijk de naam- en adresgegevens worden vermeld en moet er vermeld worden of de tekening alleen of in groepsverband is gemaakt. De prijsuitreiking is 19 mei 2001 in het Maritiem Museum in Rotterdam. De winnende tekeningen worden hier ook voor bepaalde tijd tentoongesteld. Verder ontvangen de winnaars een tekenpakket. Bij voldoende kwaliteit wordt een selectie van de inzendingen gebundeld in boekvorm. Inzendingen moeten voor 27 april binnen zijn bij de K.L. Poll-stichting voor O.K.W., Prinsengracht 583, 1016 HT Amsterdam. Meer info: telefoon (+31)(0)20-6235451 of via de website *www.klpoll.nl*

JvK

Modesty Blaise met pensioen

Na meer dan vijfendertig jaar in de krant te hebben gestaan, ging *Modesty Blaise* op 11 april met pensioen. Schrijver **Peter O'Donnell** heeft besloten dat het welletjes is. Zijn goed recht overigens, want op diezelfde 11 april werd hij 81 jaar.

De eerste aflevering van de strip *Modesty Blaise* verscheen op 13 mei 1963 in de Londense krant *The Evening Standard*, en bleek al snel zeer succesvol te zijn. Zo succesvol dat amper een jaar later O'Donnell werd benaderd voor de filmrechten op de strip. De film die er uit voortkwam, met **Monica Vitti** in de rol van Modesty, is in alle opzichten dramatisch te noemen. Maar ze had wel één voordeel: Peter O'Donnell herwerkte zijn versie van het scenario tot een roman, die wereldwijd werd vertaald.

O'Donnell had de smaak te pakken en schreef in totaal elf romans rond Modesty en twee bundels met korte verhalen.

Ondertussen bleef hij ook de strip schrijven, die, zonder ook maar een dag te missen, doorlopend is gepubliceerd. De enige onderbrekingen waren hoogtijdagen en één keer is de strip onderbroken vanwege een staking bij de krant. Al met al een hele prestatie, zeker als men in ogenschouw neemt dat er vijf tekenaars aan te pas zijn gekomen om de serie te tekenen. De eerste tekenaar, **Jim Holdaway**, overleed onverwacht in 1970 en halsoverkop moest er een ander worden gezocht. Dat werd de Spanjaard **Enrique Romero** en het verbaast O'Donnell nog steeds dat het lopende verhaal - *De krijgsheren van Phoenix* - zonder onderbreking in de krant kon verschijnen.

In 1978 stopte Romero noodgedwongen en in een periode van acht jaar zouden drie tekenaars aan de strip werken: **John Burns** (tweeënhalf verhaal), **Patrick Wright** (anderhalf verhaal) en **Neville Colvin** (zestien verhalen). In 1986 - toen zijn strip *Axa* stopte - nam Romero *Modesty* weer over en heeft haar getekend tot de laatste aflevering.

In totaal werden er zo'n twaalfduizend afleveringen gemaakt. Het laatste verhaal - *The zombie* - eindigt weliswaar met aflevering 10.183, maar in die telling is geen rekening gehouden met de extra-afleveringen die O'Donnell vanaf 1974 was gaan maken. In dat jaar werd *Modesty* aangekocht door een Schotse krant die de strip gelijktijdig zou publiceren met *The Evening Standard*. Probleem was echter dat *The Evening Standard* maar vijf dagen per week verschijnt en de Schotse krant zes. Hierdoor zouden zij ruim voor komen te liggen met de publicatie, iets dat voor *The Evening Standard* onverteerbaar was. Vandaar dat er sinds '74 na elke vijfde strook één met 'a' gemerkte strook is gemaakt. Dat maakte het werken er voor O'Donnell niet makkelijker op. Omdat een deel van de lezers deze stroken nooit onder ogen zou krijgen, mocht er in deze extra-afleveringen niets gebeuren...

Met *Modesty Blaise* heeft Peter O'Donnell een imposant oeuvre neergezet dat over de hele wereld werd - en wordt - gepubliceerd. Toch was het voor hem nog niet genoeg, want tussen het schrijven van *Modesty* door vond hij ook nog tijd voor het schrijven van negen romans onder het pseudoniem **Madeleine Brent**, schreef hij een thriller voor televisie en zelfs een toneelstuk. Wij zijn dan ook heel benieuwd of hij nu daadwerkelijk van zijn oude dag gaat genieten...

RvdN

Angoulême-persiflage

Het Franse satirische blaadje *La Purée* publiceerde volgens insiders een hilarische parodie op het stripfestival in Angoulême, waarvan de 28e editie eind januari plaatsvond. Vooral de strip *Le masochisme en 15 lecons par Jean-Marc Thévenet de l'Académie Française* van **R. Dutreix** biedt een vermakelijke persiflage op de uitreiking van de festivalprijzen door journalist en programmamaker Thévenet. Een pak van ons Nederlands hart: elders kromt men dus ook de tenen tijdens stripprijsuitreikingen.

Vertaling 'les 7': Stel, als een meester-interviewer, idiote vragen aan je Poolse gast.

7 En vrai prince de l'interview, pose des questions idiotes à ton invité polonais.
Je crois savoir que Boleslav va bientôt se marier?
Euh...
Non...
Merci, Boleslav

'Ik geloof dat Boleslav binnenkort gaat trouwen?

Euh... nee...

Dank je Boleslav'

12 Choisis toujours avec discernement tes intervenants (ici, style pas là).
Eddy Paape?
Eddy Paape est-il dans la salle?
Eddy Paape?
Eddy ?
Non ?
Eddy Paape n'est pas là?

Vertaling 'les 12': Kies altijd met zorg je gastoptredens (stijlloos)

'Eddy Paape? Is Eddy Paape in de zaal? Eddy Paape? Eddy? Nee? Is Eddy Paape niet aanwezig?'

RS (dank aan Eric Svane en Tijs Bagchus)

Syrische satire

Ook in Syrië heeft een satirisch weekblad bestaansrecht. Het blad *Al-Domari*, dat eind februari voor het eerst verscheen, was binnen enkele uren uitverkocht. Hoofdredacteur is **Ali Farzat**, tevens tekenaar van cartoons. In zijn eerste hoofdredactioneel commentaar geeft hij als zijn credo dat spotten met de huidige politieke problemen de beste manier is om er iets aan te veranderen. Het blad bevat artikelen en cartoons over politieke, economische en culturele actualiteiten. Farzat is sinds het aan de macht komen van de Baath-partij in 1963 de eerste privépersoon die in Syrië een krant mag uitgeven. Het weekblad komt uit in een oplage van 75.000 exemplaren.

Bron: de Volkskrant

William 'Bill' Hanna overleden

Eén van de belangrijkste pioniers op animatiegebied is 22 maart overleden. **William Hanna** (1910) stierf op 90-jarige leeftijd in North Hollywood in Californië. Hanna, begin jaren dertig begonnen bij regisseurs **Harman** en **Ising** in de MGM-studio's, vormde eind jaren dertig een team met zijn creatieve partner **Joseph Barbera**. Samen waren zij tot eind jaren vijftig verantwoordelijk voor meer dan 100 *Tom & Jerry*-cartoons waarvoor ze in een periode van amper tien jaar maar liefst 7 Oscars in de wacht sleepten. Hanna en Barbera verlieten in 1957 MGM om de overstap naar televisie-animatie te maken. Hun bedrijf Hanna-Barbera Studios is welhaast de uitvinder van de 'minimal ani-

mation'. Met beperkte budgetten en medewerkers werden vele tekenfilmreeksen geproduceerd zoals *Yogi Bear*, *The Jetsons*, *Top Cat* en natuurlijk *The Flintstones*. Met *Huckleberry Hound* won de studio zelfs de eerste Emmy Award voor een tekenfilmreeks voor televisie. Hanna was tot op hoge leeftijd nog actief: hij produceerde nog lange films (het matige *Once upon a forest* en de eerste live-actionfilm van *The Flintstones* in 1995). Voor Cartoon Network regisseerde hij in de reeks *What a cartoon!* nog twee cartoons: *Hard Luck Duck* en *Wind-Up Wolf*. Cartoon Network vult haar zendtijd grotendeels met de vele animatiereeksen die de studio in meer dan 40 jaar voortbracht.

PvC

Kresse's figuur van het onrecht

Op 10 december 1948 stelde de Verenigde Naties de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens op. Het nog prille stripblad *Pep* besteedde in 1963 aandacht aan het toen 15-jarige jubileum van deze verklaring, in samenwerking met Unesco. *Pep* liet **Hans Kresse** tekeningen maken bij vijftien van de dertig artikelen uit de verklaring. Kresse gebruikte 'de grauwe figuur van het onrecht' als verbindingselement bij het uitbeelden van de artikelen. Het resultaat was een fraaie plaat op een dubbele pagina.

De Stichting Hans G. Kresse heeft *De Grauwe figuur van het onrecht* nu in een bibliofiele uitgave heruitgebracht. De dubbele pagina staat er natuurlijk in, maar de samenstellers hebben daarna ook iedere tekening nog eens op een aparte pagina op groot formaat (105% van het origineel) afgedrukt. De inleiding van Kresse-kenner **Joan van der Wyck** gaat in op de historische context en tekentechnische aspecten. Het gekartonneerde boekje telt 40 pagina's en is in kleur uitgevoerd. De oplage is 300 exemplaren. Prijs *f*65 / Bfr.1300 (inclusief verzendkosten). Het bedrag kan worden overgemaakt op girorekening 7319378, ten name van Stichting Hans G. Kresse, Sonsbeeksingel 3, 6814 AA Arnhem.

RS

Het goede doel

Op 27 mei vindt in Antwerpen een grote strip-, platen- en CD-beurs plaats waarbij de opbrengt ten goede komt aan de A.L.S. Zelfhulpgroep vzw. Deze groep komt op voor de mensen die aan de ernstige spierziekte A.L.S. (Amyotofische Lateraal Sclerose) lijden. Er zullen tal van muzikanten (ondermeer *Gorki* en **Raymond van het Groenewoud**) en tekenaars aanwezig zijn, waaronder **Paul Geerts**, **Jeff Broeckx**, **Erwin Sels**, **Hec Leemans**, **Dirk Stallaert**, **Bob Mau**, **Ferry**, **Dick Matena**, **Jean-Pol**, **Jan Bosschaert**, **Bruno Disano** en **Eddy Paape**.

De beurs wordt gehouden van 10-18 uur in de Sportzaal Schijnpoort, Schijnpoortweg 55, 2060 Antwerpen. Entree: *f*4 / Bfr.80. Kinderen tot twaalf jaar gratis entree. Standplaatsen te huur. Organisator is de groep 'De Stripvrienden' die elk jaar een beurs houdt waarvan de opbrengst naar een goed doel gaat. Voor meer info: (+32)(0)3-3254560 (Frank van Bergen).

Een ander charitatief initiatief is van de organisatie Help India 21-21. Zij brengt in samenwerking met uitgeverij Standaard een bijzondere heruitgave uit van de avonturen van *Nero* in India. Deze drie verhalen - *Het achtste wereldwonder*, *Singbonga* en *De roos van Sakhti* - worden in klassieke zwart/wit-uitgave gebundeld aangeboden tegen een prijs van *f*24,50 / Bfr.490. De opbrengst is bedoeld voor de slachtoffers van de aardbeving in India. Voor meer info: *www.india2121.be*

RS

StripSter in de lift

De website *stripster.nl* ontwikkelt zich gestaag. Lag het zwaartepunt voorheen bij het archiefdeel van de site, tegenwoordig hebben de online-strips een centrale positie veroverd. Twee keer per maand komt *StripSter* inmiddels met een nieuwe editie strips. Tekenaars die reeds een bijdrage hebben geleverd zijn onder meer **Bert van der Meij**, **Roy Spraakman**, **Alex Turk**, **Sander Out**, **Oli4**, **Erik Wielaert**, **Pepijn de Jonge**, **Janko Bosch**, **José Pereira** en **Martine van der Reijden**. Webredacteur **Charles Guthrie** (zelf deelnemend tekenaar) is verantwoordelijk voor het beheer van de online strips, maar heeft inmiddels gezelschap gekregen van **Richard Bos**, **Gerard Boersma** en **Alexander Russchen**. Een nieuw project is de 'InterStrip', een interactief beeldverhaal waarbij de suggesties van bezoekers het verloop van het verhaal gaan bepalen. Het aantal bezoekers van *StripSter* groeit gestaag, zo laat initiatiefnemer **Henk Schouten** weten. 'Momenteel hebben we zo'n 1250 bezoekers per maand, maar ons potentieel ligt waarschijnlijk vele malen hoger. Daarom gaan we een perscampagne voeren, gericht op de landelijke algemene

OPROEP

Iedereen die strips in eigen beheer uitgeeft, kan één exemplaar sturen naar de Leidse Stripshop, ter attentie van Hans Edink, Aalmarkt 4, 2311 EC Leiden. De uitgave wordt dan opgenomen in de Stripcatalogus van Uitgeverij Panda. Kosten + porto worden vergoed.

Hans Edink (links) met Leidse Pijpies (etiketontwerp: Peter van Dongen) tijdens de 15e Leidse Stripdag op 25 maart jongstleden.

Flitsen

De Nederlandse stem van Bugs Bunny is niet meer. Op 9 maart overleed de Amsterdamse cabaretier Martin van den Ham **(31) als gevolg van acute hartritmestoornissen, voorafgaand aan een Heemsteedse cabaretvoorstelling samen met zijn levenspartner** Hetty Heyting. ★ **Nu bekend is geworden dat niet Brussel, maar Louvain-la-Neuve de locatie zal worden van het** *Kuifje*-**museum, heeft de hoofdstad besloten een permanente** *Kuifje*-**tentoonstelling te vestigen in het Atomium. De tentoonstelling gaat pas van start na de restauratie van het Atomium en die staat nog niet gepland.** ★ **De PTT mag dan voorlopig gestopt zijn met het uitgeven van stripzegels, haar Belgische tegenhanger, de Post, gaat er vrolijk mee door. Vanaf 18 juni 2001 is in België namelijk een postzegel van** *Luc Orièn*t **te verkrijgen en vanaf 8 oktober 2001 van het duo** *Stam en Pilou*. **Opvallend is dat de zegels een ronde vorm zullen hebben.** ★ **De subsidiëring van het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal is hervat. Eerder weigerde de Vlaamse Gemeenschapscommissie de subsidie van 1,5 miljoen frank (±***f***75.000) uit te betalen, doordat er problemen waren met de boekhouding van het stripmuseum. Deze zijn inmiddels opgelost.** ★ Marc Sleen, **de geestelijke van** *Nero*, **heeft de illustraties verzorgd voor de taalpocket** *Vlaams*. **Hierin worden de dialecten Antwerps, Gents en Brugs besproken. Het boekje, van uitgeverij Assimil, is verkrijgbaar in Vlaamse boekhandels.** ★ **In** *Sapristi! Nieuwsblad van het Hergé Genootschap* **(speciale uitgave nummer 15) is het verhaal** *Paters Hobby* **van** Hans P. Noppen **verschenen.** Eric Heuvel **en** Martin Lodewijk **zorgden voor de illustraties. Het verhaal is een hommage aan Nederlands grootste stripverzamelaar** Hans Matla. **Info via de website:** *beelden.nl.fortunecity.com/teken/4* ★ **In het Belgische Leuven is in het stedelijk museum Vander Kelen-Mertens tot 24 juni 2001 de tentoonstelling** *Beelden uit de prehistorie* **te zien. Hierin worden beelden uit stripverhalen geplaatst naast archeologisch verantwoorde replica's en maquettes. Open van dinsdag tot en met zaterdag van 10 tot 17 uur en op zondag van 14 tot 17 uur. Info: (+32)(0)16-226906.** ★ **Uitgeverij Boumaar brengt alle 44 verhalen van** *Bulletje en Boonestaak* **in herdruk op de markt. Deze maand verschijnen de eerste twee delen. Ze kosten** *f***17,50 per stuk. Het project moet in drieënhalf jaar zijn voltooid.** *Bulletje en Boonestaak* **verscheen in de vooroorlogse jaren in de socialisti-**

media. *StripSter* lijkt ons interessant genoeg om ook buiten het stripwereldje onder de aandacht te komen. Met deze ontwikkelingen is *StripSter* hard op weg haar centrale doelstelling te realiseren: een podium vormen waarop de Nederlandstalige small-press zich kan presenteren aan een groot publiek.'

JM

Gorillaz

Damon Albarn, zanger van de Britse popgroep *Blur*, heeft het project *Gorillaz* bedacht. Samen met hiphop-producer **Dan 'The Automator' Nakamura**, rapper **Del Tha Funkee Homosapien** en zanger

Miho Hatori nam hij op Jamaica het relaxte album *Gorillaz* op. Op één van de liedjes is een vocale gastrol weggelegd voor de bejaarde **Ibrahim Ferrier** van de Cubaanse *Buena Vista Social Club*. De single *Clint Eastwood* is een hit geworden. Wat heeft dit met strips te maken, zult u denken? Welnu, Albarn is doodmoe geworden van alle media-aandacht, vooral door de verzonnen wedloop tussen *Blur* en *Oasis*, zo vertelt hij in een interview met *de Volkskrant*. Daarom worden de muzikanten van *Gorillaz* vertegenwoordigd door de stripfiguurtjes 2D, Murdoc, Russel en Noodle. Wie de stripfiguurtjes wil zien, filmpjes van ze wil bekijken of andere, niet op het album opgenomen muziek wil beluisteren, kan zich melden op de website *www.gorillaz.com* Die website is, net als het CD-boekje en de platenhoes, ontworpen door striptekenaar **Jamie Hewlett**, bekend van de comic *Tank Girl*. Mocht *Gorillaz* ooit optreden, dan zal er een filmscherm op het podium worden neergezet: de bandleden staan achter het scherm en op het doek zullen de vier striphelden te zien zijn, meldde Albarn aan de krant.

RS

Donald als binnenvaartschipper

Weekblad Schuttevaer. Vakblad voor de vaarwereld, opende zijn editie op 10 maart met een artikel over een verhaal in *Donald Duck 9*. In dit avontuur (H97190) laat Oom Dagobert zijn goud per schip naar Otterdam brengen. Nadat de opdracht geslaagd is uitgevoerd, ondanks achtervolgende Zware Jongens in een speedboot, krijgt schipper Donald de ene opdracht na de andere. Volgens het vakblad maakt het verhaal duidelijk dat vervoer over water een aantrekkelijk alternatief vormt voor weg- en spoorvervoer, met oog op aspecten als veiligheid, 'just in time' en klanttevredenheid.

Naar aanleiding van de betreffende strip heeft *Donald Duck* een eervolle vermelding gekregen op het congres van branchevereniging CBOB. Die reikte op 18 maart de wisseltrofee uit aan een persoon of organisatie die heeft bijgedragen aan de bevordering van transport over water. Secretaris **Henk van de Velde** vertelde tegen Schuttevaer dat het jammer is dat er al een organisatie was genomineerd, anders was *Donald Duck* zeker voor de trofee in aanmerking gekomen.

Mijn winkelvoorraad moet naar het filiaal in Ducksstad!
Kun je wat huisraad verhuizen?
Wij hebben ook spullen die naar Ducksstad moeten
Even geduld, graag! Er zijn nog twintig vrachtjes voor u!

RS

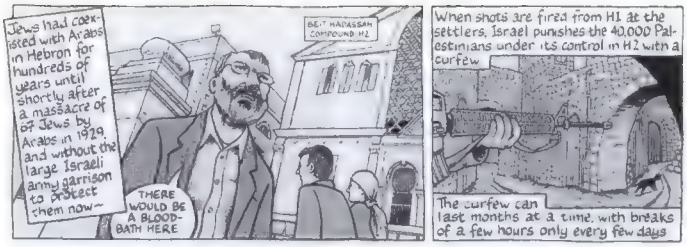
Jews had coexisted with Arabs in Hebron for hundreds of years until shortly after a massacre of 67 Jews by Arabs in 1929 and without the large Israeli army garrison to protect them now—
THERE WOULD BE A BLOODBATH HERE
When shots are fired from H1 at the settlers, Israel punishes the 40,000 Palestinians under its control in H2 with a curfew.
The curfew can last months at a time, with breaks of a few hours only every few days

Disney moet dokken

Walt Disney Company beleeft zware tijden. Het bedrijf moest begin dit jaar al fors snijden in zijn verliesgevende internet-divisie en maakte eind maart bekend 4000 arbeidsplaatsen van de in totaal 120.000 te zullen schrappen. De reorganisatie betekent een kostenbesparing van 960 miljoen gulden. Dat geld kunnen ze goed gebruiken om de drieduizend werknemers van Walt Disney World in Florida te compenseren. Het concern schafte begin 1999 de omkleedvergoeding af voor de tijd die het personeel nodig had om pakken van Disney-figuren aan te trekken. Na vakbondprotesten heeft een overheidsbemiddelaar Disney opgedragen het achterstallige loon uit te betalen.

RS

Stripreportage in Time

Het Amerikaanse opinieblad *Time* stuurde striptekenaar **Joe Sacco** twee weken naar Hebron, de stad op de Westbank die verdeeld is in een Palestijnse en een Israëlische zone. Er wonen 120.000 Palestijnen en 500 joodse kolonisten. De Palestijnse autoriteit controleert 80 procent van de stad; de Israëlische politie het resterende gedeelte. Sacco had slechts vier pagina's tot zijn beschikking, maar weet er treffend en op een evenwichtige manier de gespannen en haast uitzichtloze situatie weer te geven. Het resultaat - *Hebron: a look inside* - staat in *Time* van 12 maart 2001 (volume 157, nummer 10).

Time heeft voor dit opmerkelijke initiatief - een reportage in stripvorm - de juiste tekenaar aangetrokken. Joe Sacco toonde in zijn eerdere publicaties *Palestine* en *Safe Area Goradze. The War in Eastern Bosnia, 1992-95* dat hij met combinatie van striptekenaar en verslaggever zeer goed uit de voeten kan.

RS

STAPELTJE SECUNDAIR

BRABANT STRIP MAGAZINE 80 EN 83 T/M 85

Nummer 80 pakt flink uit met een beschouwing over, interview met en een bibliografie van **Gerrit Stapel**. Deze Nederlandse oudgediende is ook in Vlaanderen actief geweest voor kranten als *Het Laatste Nieuws* en *Het Volk*. Verder blijkt de Reclamestripclub een catalogus met zo'n 4500 titels in een kleine oplage te hebben uitgebracht. Indien nog voorradig is deze te bestellen door 47 gulden over te maken op postbanknummer 6719283 ten name van Jean-Pierre Legein - Reclamestripclub.

Nummer 83 staat in het teken van de handel in illegale strips. Verder is er de nodige aandacht voor **Kuifje**, waaronder een be-

sche krant *Het (Vrije) Volk*. **Makers waren tekenaar** George van Raemdonck **en schrijver** A.M. de Jong. **Van de laatste is onlangs bij Querido een biografie verschenen, geschreven door zijn neef** Mels de Jong. ★ **In mei verschijnt het album** *Western* **van** *Thorgal*-**tekenaar** Grzgorz Rosinksi **en scenario-grootheid** Jean van Hamme. ★ **Bij het Utrechtse antiquariaat Steven Sterk vlak naast de Dom ligt** Gerard Reve's *Ik bak ze bruiner* **in de ramsj. Met tekeningen van** Theo van den Boogaard. ★ *Cowboy Henk* **staat vanaf het aprilnummer voortaan maandelijks in de Nederlandstalige** *Playboy*. ★ **Coca Cola brouwt samen met Walt Disney kinderdrankjes. Op de verpakkingen prijken Disney's stripfiguren. De brouwsels zullen nog dit jaar in de VS en volgend jaar in de rest van de wereld op de markt wordt gebracht.** ★ **Deze maand is in de Stadsschouwburg in Utrecht de musical** *Nijntje* **in première gegaan. Teksten van** Ivo de Wijs, **muziek van** Joop Stokkermans. Dick Bruna **wordt gespeeld door** Jan Elbertse. ★ **De NCRV wil vanaf volgend jaar een comedy uitzenden over** *Jan, Jans en de kinderen*. **De omroep is momenteel met de casting bezig. Regisseur is** Joost Ranzijn. ★ **In Rusland is een moderne stripbewerking van** Lev Tolstojs **klassieker** *Anna Karenina* **verschenen. Anna is de vrouw van een zakentycoon, rijdt rond in een Kever-convertible, snuift cocaïne en belt mobiel. Haar minnaar vecht niet meer tegen de Ottomanen, maar wordt naar Servië gestuurd om zijn Slavische broeders te helpen tegen de Navo. Het volgende project van uitgeefster** Katja Metelitsa **is een verstripping van een toneelstuk van** Alexandr Poesjkin. ★ **Het Britse bedrijf Royal & Sun Alliance berispte tientallen werknemers die pornoplaatjes van** *The Simpsons* **op hun computer hadden staan en naar elkaar e-mailden. Diepgaander onderzoek wees uit dat een deel van hen harde porno op hun pc's had opgeslagen. Die personeelsleden zijn inmiddels de laan uitgestuurd.** ★ **De Franse PTT heeft een postzegel van** André Franquins *Gaston Lagaffe* **uitgegeven. Bij ons beter bekend als** *Guust*. ★ **De Stichting Moulinsart was niet gecharmeerd van een homo-parodie op** *Kuifje* **die onlangs in België verscheen. De stichting, die de nalatenschap van tekenaar** Hergé **beheert, diende over** *Tintin en Thailande* **een klacht in bij de Brusselse politie. Die achterhaalde de dader, die een forse boete staat te wachten wegens inbreuk op het auteursrecht. Naar het schijnt is de parodie ook in Thailand met groot succes verspreid.** ★ **Bij uitgeverij Wanders verscheen het standaardwerk** *Lust en Leering. Geschiedenis van het Nederlandse Kinderboek in de negentiende eeuw* **(**P.J. Buijnsters **en** L. Buijnsters-Smets**). Met veel, vaak anonieme illustraties.**

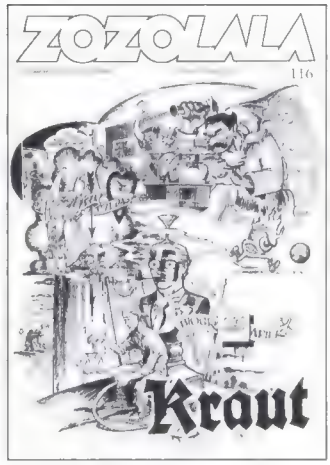

spreking van het boek *Les Debuts d'Hergé*, geschreven door **Philippe Goddin** (Editions Moulinsart).
Nummer 84 bevat een interview met **Hermann**, waarin hij vertelt dat er dit jaar bij Glénat een one-shot over de verdrijving van de Moren uit Spanje verschijnt. Ook werkt hij weer samen met zijn zoon aan een verhaal dat zich net zoals *Bloedbanden* in de periode 1930-1940 in Amerika zal afspelen. (RS)
In nummer 85 een interview met **Frank Pé**, de schepper van *Ragebol*. De reclamestripclub laat ook weer van zich horen en geeft een overzicht van alle reclamestrips die de afgelopen tijd zijn verschenen. Eén van de vele interessante reclamestrips is *De overdaad van senator Angorus*, die gratis verdeeld is onder artsen. Het album is in *Asterix*-stijl en getekend door **Marcel Uderzo**, de broer van **Albert Uderzo**. (JvK)
Info: Berreweide 34, 1840 Londerzeel, België, of via e-mail: *brabant.strip@worldonline.be*

The Comics Journal 228
Het debuut *Jar of Fools* van **Jason Lutes** werd door niemand minder dan **Scott McCloud** een 'instant classic' genoemd en dus is het logisch dat men een uitgebreid interview aan Lutes wijdt. Zijn nieuwe serie *Berlin* schijnt andermaal een meesterwerk te zijn, met name door de uitputtende documentatie. Voorts een vraaggesprek met het creatieve team van de reeks *100 Bullets*, waarin naast enkele Amerikanen ook **Eduardo Risso** (bekend van *Fulu*) zit. In de rubriek Euro-Comics wordt de Belgische uitgeverij Bries besproken, met (opnieuw) lovende woorden voor *Eiland* van de Nederlanders **Tobias Schalken** en **Stefan van Dinther**. (JM)
Info: 7563 Lake City Way, N.E., Seattle, WA 98115, Verenigde Staten, of via e-mail: *evans@tcj.com*

Hop! 86
In dit nummer staat **Gérald Forton** in het middelpunt van de belangstelling, waarbij diens bibliografie langer is dan het afgenomen interview. Forton is de tekenaar van de *Oom Wim*-verhalen uit *Robbedoes* en de oude *Bob Morane*. Later vertrok hij naar Amerika om daar strips als *Spiderman* en de *Hulk* te gaan tekenen. (JM)
Info: 56 Boulevard Lintilhac, 15000 Aurillac, Frankrijk, of via e-mail: *marc-andre.limoges@wanadoo.fr*

Raaah! Magazine 51
Ruime aandacht voor de anti-autoritaire nietsnut *Werner*, de succesvolle humorstrip van **Brösel** (artiestennaam van **Rötger Werner Feldmann**). Verder constateert *Raaah!* dat er te weinig Duitse strips in het buitenland worden uitgegeven en introduceert het werk van de Duitse comic-tekenaar **Dieter Jüdt**. Ook is er een artikel over het geëngageerde werk van karikaturiste en striptekenares **Marie Marcks** (1922). (RS)
Info: Eppendorfer Weg 67, 20259 Hamburg, Duitsland, of via e-mail: *sackmann @comic.de*

Sarjainfo 105 t/m 108
Wie meer wil weten over **Charles Schulz** en *Duck*-tekenaar **Don Rosa** komt met nummer 105 goed aan zijn trekken. Ook het werk van **Chris Ware** wordt belicht en er is aandacht voor de Scandinavische tekenaars **Nora Paakkanen** en **Maria Björklund**. (RS)
In nummer 106 een interview met **Petteri Tikkanen**, aandacht voor het superdikke *Comix 2000*-album, een interview met **Ben Katchor**, robots in Japanse manga, de Europese invloeden op Disneyfilms en een artikel over *Felix the Cat*. (PvC)

Nummer 107 geeft veel aandacht aan Amerikaanse comics met onder meer bijdragen gewijd aan de gebroeders **Hernandez**, **Mike Diana**, **Terry Laban**, **Warren Ellis**, **Joe Sacco** en *Little Orphan Annie*. Ook is er aandacht voor alternatieve Australische strips en vuilspuiter **Vuillemin** en blijkt keer op keer dat er veel Finse striptekenaars bestaan.
Nummer 108 publiceert een interview met **Enki Bilal** en staat stil bij het Franse stripblad *Métal Hurlant*. Verder is er aandacht voor het Franstalige stripcollectief *Fréon*, **Matti Hagelberg**, **Ville Pynnönen**, **Ruth Lingford** (maakt animaties), strips op cd-ROM en het overlijden van **Lars Jansson** en **Carl Barks**. (RS)
Info: PL 927, 00101 Helsinki, of via e-mail: *sarjaks@kaapeli.fi*

Strip! 7 t/m 9
In nummer 7 een interview met **François Boucq**, aandacht voor het werk van *Pol*-tekenaar **Vilhelm Hansen** en **Rosinski**. (PvC)
In nummer 8 van deze Deense tegenhanger van *Stripschrift* staan interviews met oude hippie **Gilbert Shelton** en de Deense tekenaar **Niels Roland** (over de dagstrip *Dana Blues*). Voorts besteedt het blad aandacht aan *Tarzan*, **Enki Bilal** en een bijbelstrip van **Peter Madsen**. (RS)
Nummer 9 staat uitgebreid stil bij de dood van **Charles Schulz** en besteedt aandacht aan *Paling & Co*-auteur **F. Ibànez**. (PvC)
Info: Mysundegade 9, st. 1668 Kopenhagen, Denemarken, of via de website: *www.natdag.dk/strip*

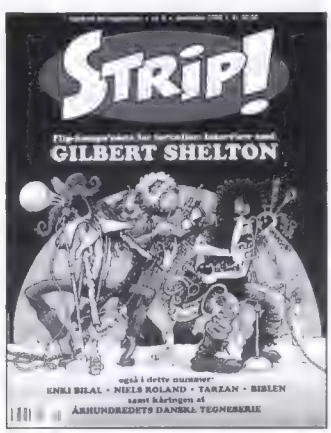

ZozoLala 115 en 116
Interviews in nummer 115 met **Jean-Philippe Stassen** (over zijn Rwanda-strip *Deogratias*), **Gerrie Hondius** en **Steven Dupré**. In de rubriek Acasialaan (sic) komt **Markus** aan bod. (JM)
Peter Pontiac maakte voor nummer 116 een fraaie cover en werd vijf pagina's lang geïnterviewd. Daarnaast is er aandacht voor **Didier Comès**, **Rob Derks**, **Daniel Clowes** en de serie *Theodoor Cleysters* van **Frank le Gall**. Er is dus veel te genieten. (HW)
Info: Postbus 344, 3720 AH Bilthoven, of via e-mail: *hvsoest@gpd.nl*

STRIPS IN EIGEN BEHEER

Bloedworst, zweetsok en krokodillentranen
Er zijn veel broers die stripboeken lezen, maar broers die allebei strips tekenen, zullen niet vaak voorkomen. **Erwin en Marc Suvaal** vormen zo'n zeldzaam duo. Zij hebben hun stripwerk uit de periode 1995-1999 gebundeld in het album *Bloedworst, zweetsok en krokodillentranen* (66 pagina's, waarvan 16 in kleur, in een oplage van 500 stuks).
De jongens Suvaal leven er niet van, maar doen wel betaald ander tekenwerk. Erwin (37) is illustrator en Marc (35) illustrator en grafisch vormgever. In een krantenbericht bij de verschijning van hun debuut stond dat de broers op de middelbare school niet naar tekenles hoefden, want ze

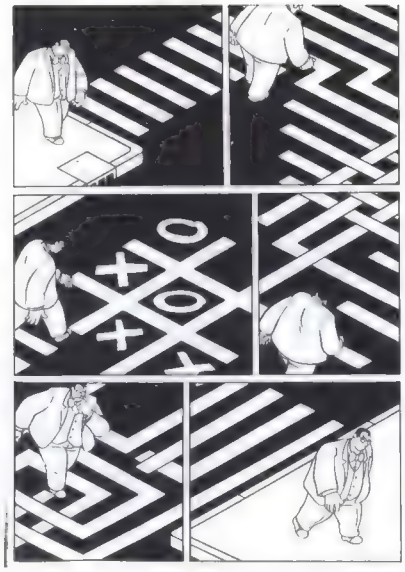

heeft om al die tekst weg te laten. De verhalen en tekeningen van Erwin zijn veel sterker, met een echt eigen stijl. Qua vorm speelt hij met het vlak. Hij laat de lezer door het gebrek aan tekst lang nagenieten en peinzen over wat z'n hoofdfiguur zeggen wil. Je droomt een beetje met de held en de maker mee. In het allereerste verhaal, wat zich lijkt af te spelen op de stoepen van Chicago, wordt in de openingsscène een zebrapad nemen letterlijk een gevaarlijke onderneming, want het zwarte asfalt blijkt een zwart gat onder het wit van de zebrastrepen en het papier. Ook tekent hij een melancholieke Superman met karakteristieke vetlok die een bewonderaar van de natuur is. De tekeningen van broer Marc daarentegen zijn een beetje van middelbaar-schoolniveau. Ook de inhoud van zijn beeldverhalen heeft een hoog brommergehalte.

In het kleurenkatern werkt Marc in een aquareltechniek, terwijl de verhalen van Erwin in acryl zijn uitgevoerd. Een kleurenverhaal, als houthakker van zijn potloden, is later op de computer ingekleurd. Ook hier is de clou een geweldige visuele vondst. Een aanbevolen bundel van eigen bodem, verkrijgbaar in de betere striphandels voor *f*25 of per e-mail te bestellen bij: *suvaal@box.nl* (BD)

haalden toch alleen maar negens. Volgens Erwin Suvaal zaten ze later ook tegelijkertijd op dezelfde kunstacademie in Rotterdam, al kozen ze verschillende richtingen. Marc neeg meer naar de typografie, en is zich dan ook in zijn eerste baan bij de SDU in formulierenvormgeving gaan verdiepen. Erwin deed de richting 'advertising & illustratie' en illustreert nu voor verschillende bladen van onder andere VNU.

In hun boek staat niet wie welk verhaal heeft getekend, maar dat zie je vanzelf: Erwins hand is de klare lijn zonder woorden, terwijl Marc met tekstballonnen in zijn strips werkt. In de dagelijkse omgang is Erwin juist lang van stof, een gezellige prater die daarom in zijn cartoons gekozen

De Stripper 50

Het is feest. Het vijftigste nummer van *De stripper* is verschenen en oogt beter dan ooit. Van een blaadje dat er een paar jaar geleden nog uitzag als een schoolkrant, is *De stripper* inmiddels uitgegroeid tot een professioneel ogend blad. Het vijftigste nummer is overigens extra dik. Bovendien zit er een boekje bij, waarin *Stripper*-zegels verzameld kunnen worden. Deze speciale stripzegels krijgen abonnees op *De stripper* het komende jaar cadeau. Verder staat het blad natuurlijk weer vol met bijdragen van (amateur)striptekenaars. Het niveau van de verschillende bijdragen is ook dit nummer weer erg uiteenlopend. De beste bijdragen zijn van **Jean-Marc van Tol** (*Lang & Gelukkig*), **Jan Dirk Barreveld** (*Eugène*), **Alex Turk** (*Mevrouw de Heks*) en **Charles Guthrie** (*Opus Magnum*). Erg grappig is het stripje *The Making of Stripper 50* - gemaakt door de redactie van het blad - waarin **Stripschrift** op de hak genomen wordt. (JvK)

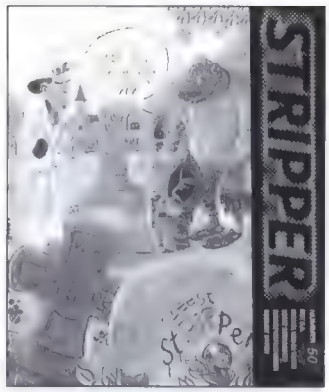

Info: Spadestraat 4, 6532 TW Nijmegen, telefoon (+31)(0)24-3564825, of via e-mail: *stripper@stripster.nl*

Foutje!

In *Stripschrift 334* plaatsten wij onder de kop 'Verrassend naslagwerk' in de rubriek 'Actualiteiten' een bijdrage van **Jean-Marie Mievis**. Helaas is onder dit item een initiaal weggevallen waardoor het toevalligerwijs aan een andere auteur werd toegeschreven. Bij deze rechtgezet.

De redactie

JONGENS, IK HEB GOED NIEUWS! DAT INTERVIEW MET STRIPSCHRIFT WAAR WE 'T OVER HADDEN...
JA?
HEB IK GEREGELD, HÈ!
WOW!
VERTELT U EENS... WANNEER HEEFT U BESLOTEN BIJ STRIPSCHRIFT TE GAAN WERKEN?
WELL... 'T WAS IN 1976 TOEN VOOR HET EERST... BLA... BLA... ZWETS... ZWETS...

24 BEELDJES PER SECONDE

• *Thunderbirds* is aan een ware comeback begonnen. Nadat de BBC eind vorig jaar de (gerestaureerde) tv-serie weer op het scherm bracht, is nu Net 5 aan de beurt om International Rescue nieuw leven in te blazen. De herlancering wordt ondersteund met speelgoedpoppen, vele activity-boeken en voordelig geprijsde video's en DVD's.

• *Josie and the pussycats* komt terug op televisie en het witte doek. De animatieserie over de rockband van Josie en haar vriendinnen Melody en Valerie, werd begin jaren zeventig geproduceerd door de Hanna Barbera-studio. De toenmalige tekenfilmserie was gebaseerd op de comic *Josie*, eind jaren zestig uitgegeven door Archie Comics. De live-actionfilm gaat deze maand in de VS in première.

• *Titan A.E.* verschijnt in april op video en DVD. De sciencefiction-animatiefilm veroorzaakte het faillissement van de tekenfilmafdeling van 20th Century Fox.

• Image Entertainment in de VS geeft onder het label Bosko Video klassieke animatie uit in gerestaureerde versies. Terwijl de grote filmmaatschappijen niet meer op of omkijken naar oude episodes van *Superman*, *Bosko*, *Flip the Frog* en oud materiaal uit de Fleischer- en Warner Brothers-studio's, zorgt Image ervoor dat de ware liefhebber zijn collectie kan uitbreiden. De DVD's zijn via import verkrijgbaar of via *www.amazon.com*

• **Michael Dudok de Wit** won in maart de Oscar voor beste animatiefilm met *Father & Daughter*. De film viel eerder al in de prijzen op het Holland Animation Film Festival en bij de uitreiking van de Bafta's, de prijzen van de Britse film- en televisieacademie. Het filmpje van iets meer dan 8 minuten is op 20 mei bij de VPRO te zien.

• Disney's nieuwste animatiefilm *The Emperors New Groove* is voor de Nederlandse markt hertiteld als *Keizer Kuzco*. De film, waarin humor en slapstick de boventoon voeren, verschijnt in juni in de theaters.

• Van een filmset in Los Angeles zijn tijdens opnames vier *Spiderman*-pakken gestolen. De filmproducenten hebben een beloning van *f*60.000 uitgeloofd voor een gouden tip. De *Spiderman*-film met **Tobey Maguire** zal volgens planning gewoon begin volgend jaar uitkomen. Maguire heeft nog pakken zat.

AANSTORMEND GEWELD

Le Trois Pattes

WIE? Le Trois Pattes alias de Driepikkel is een verbond van drie Franstalige Geneefse uitgeverijen, die allemaal in de tweede helft van de jaren negentig ontstaan zijn. De uitgeverij Atrabile, geleid door late twintigers en vroege dertigers **Benoît Chevalier**, **Maxime Pégatoquet** en **Daniel Pellegrino**, de uitgeverij Drozophile, geleid door vijftiger **Christian Humbert-Droz** en de uitgeverij B.ü.L.b comix, geleid door de 26-jarige **Nicolas Robel**. Hoewel de verschillende uitgeverijen niet zomaar over één kam te scheren zijn, zijn er toch voldoende overeenkomsten om vruchtbaar samen te kunnen werken: ze maken een gezamenlijke catalogus en gaan samen naar grote festivals zoals Angoulême. Ze delen ook hun liefde voor de artistiek verantwoorde Zwitserse strip (met een raampje op de wereld) en een fetisj voor boekproductie en -vormgeving.

HOLA, ÉÉN VOOR ÉÉN GRAAG. Atrabile, dat 'zwarte gal' betekent, is als uitgever goed te vergelijken met L'Association (zie *Stripschrift 316*), zij het Zwitsers in plaats van Frans en veel kleiner. Dat is niet zo verwonderlijk, want Atrabile ontstond pas in 1997. De uitgeverij heeft vier lopende series, die genoemd zijn naar de vier lichaamssappen die in vroegere tijden verantwoordelijk werden geacht voor de gemoedsgesteldheid van een mens. De eerste serie is een striptijdschrift naar het voorbeeld van L'Associations *Lapin*, dat er mooi gedrukt en literair uitziet, en dat de naam *Bile Noire* (betekent eveneens 'zwarte gal') meekreeg. Het nulnummer verscheen in 1997 als eerste publicatie van Atrabile. Aanvankelijk verscheen het tijdschrift drie keer per jaar. Het mat 19 bij 26 cm en bevatte 64 pagina's in zwart/wit. De cover was gezeefdrukt in twee kleuren. De laatste tijd doen zich wat afwijkingen op dat schema voor: *Bile Noire 9*, de laatste tot nu toe, verscheen bij voorbeeld vijf maanden na *Bile Noire 8*, en omvatte 80 pagina's. De gezeefdrukte cover wordt tegenwoordig ook achterwege gelaten. Voor *Bile Noire 10* worden voor het eerst enkele kleurenpagina's aangekondigd. Bij de regelmatige medewerkers aan het tijdschrift zijn vooral lokale auteurs te ontdekken, van wie een grote meerderheid uitblinkt in een eigen stijl, al doen sommige stijlen en verhalen wat te sterk denken aan het grote Franse voorbeeld. Zo doen de pantomimestripjes van **Ibn al Rabin** wel erg sterk denken aan het werk van **Lewis Trondheim** (zie *Stripschrift 324* en *330*), net zoals de reisverhalen en autobiografische verhalen van **Tom Tirabosco** en **Wazem** herinneren aan soortgelijke verhalen van **Jean-Christophe Menu**, **Patrice Killoffer** of - weer - **Lewis Trondheim**. Daarmee wil ik niet gezegd hebben dat de Zwitserse auteurs in *Bile Noire* geen originele inbreng hebben. Wazem heeft bij voorbeeld een bestudeerde stilistische nonchalance, die spontaan vergelijkingen met de koningen van de bestudeerde nonchalance - **Dupuy & Berberian** - oproept, maar doet er toch heel eigen dingen mee. De manier waarop Tirabosco grijstinten aanbrengt op zijn tekeningen, is met geen bekende auteur te vergelijken.

In deze rubriek laat de auteur zijn licht afwisselend schijnen op experimentele ontwikkelingen in de marge van het beeldverhaal en op vrij jonge auteurs van wie nog nauwelijks werk in het Nederlands is vertaald.

Andere namen uit de vaste auteurspool: **Alex Baladi**, **Milos Borsky**, **Sylvain Crippa**, **Sacha Goerg**, **Kaze**, **Andréas Kündig**, **Frederik Peeters**, **Isabelle Pralong**, de gebroeders **Xavier en Nicolas Robel** en **Witko**. Weinig bekende namen dus, maar wel auteurs van wie het werk voldoende niveau heeft en voldoende gelijkenissen om het in één tijdschrift te publiceren. Af en toe staan ook namen met een minder lokale faam in *Bile Noire*: De Amerikaan **James Kochalka** en de Noor **Jason** zijn vaste klanten, de Amerikaan **Robert Goodin** heeft erin gestaan, net zoals de Duitstalige Zwitserse **Anna Sommer**. Naast het tijdschrift heeft Atrabile ook drie boekcollecties: de collectie Sang ('bloed') voor dunne boekjes van A5-formaat, de collectie Bile Blanche ('witte gal') voor dikkere boeken op A4-formaat en ten slotte Flegme ('slijm') voor nog dikkere boeken in een iets kleiner formaat, tussen A4 en A5 in. De collecties bevatten alle drie nog maar enkele boeken, alle van medewerkers van Bile Noire.

HOE ZIT DAT MET DROZOPHILE? Drozophile, de anders gespelde naam van een azijnvlieg, is ook genoemd naar zijn stichter Christian Humbert-Droz. De man is zeefdrukker, en dat is duidelijk te zien aan zijn uitgaves: die zijn zonder uitzondering allemaal volledig gezeefdrukt. Dat dat exclusieve boeken oplevert, behoeft geen verdere uitleg; zijn goedkoopste uitgave kost ongeveer 15 euro. Het vlaggenschip van uitgeverij Drozophile is het gelijknamige striptijdschrift op groot formaat (30x42 cm), waarvan tot nog toe vier nummers en een nulnummer zijn verschenen. Elk nummer (behalve nummer 0) heeft een thema, Afrika voor nummer één, gastronomie voor nummer twee, voetbal voor nummer drie, treinstations voor nummer vier, en nummer vijf zal geesteszieken als onderwerp hebben. Elke deelnemende au-

KAZE

SUPERSTRIP
SPECIAALZAAK
ERPO
Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven
Tel 040 - 9 441 882 • Fax 040 - 9 435 873

STRIP & TIJDSCHRIFTENHANDEL
NOORD
HART VER WAR MEND
GESPECIALISEERD IN US COMICS EN TWEEDEHANDSSTRIPS INKOOP EN VERKOOP
ROTTERDAM

Yendor
STRIPWINKEL
Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel: 010 - 433 17 10
Fax: 010 - 411 38 54

door **GERT MEESTERS**

PROMENADE À SARAJEVO
EH! J'ÉTAIS DANS CETTE RUE LA SEMAINE DERNIÈRE!
ALIMENTATION
À SARAJEVO?
FIN JUILLET JE SUIS À LA MONTAGNE. DANS MON NID D'AIGLE, MON REFUGE. ABANDONNÉE DU TOURISME BRITANNIQUE, DU DÉBUT DU SIÈCLE, LA VALLÉE LÉZARDE ET FISSURE À VUE D'ŒIL. IL NE RESTE QUE LES IRRÉDUCTIBLES VALAISANS. GUIDES DE MONTAGNE EN ÉTÉ ET ALCOOLIQUES EN HIVER.
QU'EST-CE QU'ILS DISENT?
"À SARAJEVO, LES DIRIGEANTS DU MONDE DÉCLARENT LA PAIX DANS LES BALKANS!"
QUELQUES ÉPICIERS UN PEU ANÉMIQUES ET QUELQUES CURÉS QUI OFFICIENT POUR UNE AUDIENCE EXCLUSIVEMENT FÉMININE. J'AI ÉTÉ ACHETER UN JOURNAL ET DU BLANC DANS LE BLED D'EN BAS ET LE GROS TITRE DU QUOTIDIEN M'A RAMENÉ DE FORCE À SARAJEVO.
TU VAS DESSINER TON VOYAGE À SARAJEVO ?!?
UNE SEMAINE OU TROIS JOURS OU SIX MOIS. DESSINE CE QUE TU AS VU, C'EST TOUT.
J'AI ENVIE MAIS EN MÊME TEMPS, JE N'Y SUIS RESTÉ QU'UNE SEMAINE! QU'EST-CE QUE TU VOIS EN UNE SEMAINE?!?
C'EST CE QUE JE VAIS FAIRE.
J'ÉTAIS PARTI AVEC L'INTENTION DE DESSINER UN REPORTAGE MAIS UNE FOIS LÀ-BAS, JE NE SAVAIS PLUS PAR OÙ COMMENCER. MAINTENANT JE REGARDE MON PAPIER BLANC DU COIN DE L'ŒIL EN FAISANT SEMBLANT DE RIEN. EN TOURNANT AUTOUR.
WAZEM

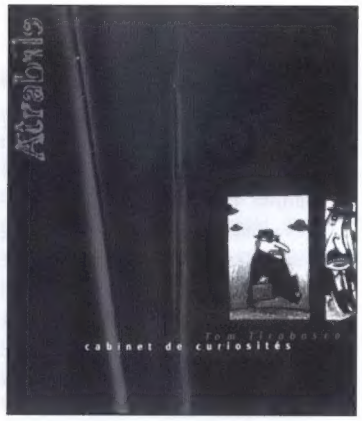

teur maakt dan een strip rond dat thema, en ziet zijn strip gezeefdrukt in aangepaste kleuren in het tijdschrift verschijnen. Behalve een hele reeks auteurs die aan *Bile Noire* meewerken, heeft Humbert-Droz ook een reeks bekendere namen voor zijn tijdschrift kunnen klissen: **Edmond Baudoin**, **Sylvain Victor** (die ook bij Amok (zie *Stripschrift 313*) en Freon (zie *Stripschrift 310*) publiceert), **Stéphane Blanquet**, en **Matjaz Bertoncelj** van *Stripburger* (zie *Stripschrift 311*). Het niveau van zijn tijdschrift is vrij hoog, en *Drozophile* is dus zeker niet alleen maar een hebbeding voor bibliofielen. Niet zomaar kreeg *Drozophile* in 1998 de prijs voor het beste fanzine op het festival van Angoulême, een prijzencategorie die elk jaar ruim geïnterpreteerd wordt en de laatste tijd gereserveerd wordt voor striptijdschriften die niet door grote uitgeverijen worden gepubliceerd. Naast het tijdschrift heeft Humbert-Droz ook een collectie Drozophile voor oblong A4-boeken van 24 pagina's, natuurlijk volledig gezeefdrukt. Tot nog toe zijn daarin vier boeken verschenen van medewerkers aan het tijdschrift *Drozophile*. Het meest befaamde boek uit die collectie is *Le fantôme des autres* (Het spook van de anderen) van Stéphane Blanquet, onder andere omdat de spoken gezeefdrukt zijn in lichtgevende inkt. In collectie Maculatures (letterlijk: collectie Misdrukken) geeft Drozophile boeken van 14 bij 19,5 cm met 4 (gezeefdrukte) kleuren en 30 bladzijden uit. Tot nog toe is er nog maar één boek verschenen in die collectie, maar onder andere een boek van **Jochen Gerner**, die al enkele boeken publiceerde bij L'Association, staat geprogrammeerd. Drozophile heeft ook nog enkele boeken uitgegeven die niet bij een collectie horen. Daarvan is het meest indrukwekkende een boek dat *Tati* heet en een hommage is aan de Franse komiek **Jacques Tati**. In Frankrijk vrij bekende auteurs als **Fabio**, **Bruno Heitz**, **Jochen Gerner**, **Lewis Trondheim** en **José Parrondo** hebben aan dat boek meegewerkt. Het is integraal gezeefdrukt, dat spreekt vanzelf.

EN B.Ü.L.B? B.ü.L.b is de privé-uitgeverij van Nicolas Robel, in tegenstelling tot de uitgevers van Drozophile en Atrabile zelf een auteur. B.ü.L.b betekende oorspronkelijk 'bandes dessinées utopiques à lire dans son bain' (utopische strips om in bad te lezen), maar is als naam ook duidelijk verwant met het Engelse *light bulb*, een lamppeertje. De uitgeverij bestaat sinds 1997 en heeft geen klassiek tijdschrift als esthetisch manifest. Robel heeft vier boekcollecties, waarbij de cijfers, die bij een lamp de lichtsterkte aangeven, bij de collectie de grootte van de boeken aangeven. De kleinste collectie, 2 [w], lijkt nog het meest op een tijdschrift. 2 [w] is een reeks doosjes van 3,5 bij 4,5 cm, waarin telkens vijf in accordeon gevouwen stripjes steken. Robel verzamelt in de reeks niet alleen dezelfde auteurs als Drozophile en Atrabile, zeg maar de betere Franstalige Zwitsers: ook Duitstalige auteurs als **Atak** (ook bekend uit *Strapazin*, *Stripschrift 314*) en **Martin tom Dieck** (zie *Stripschrift 333*), een Amerikaan als **Archer Prewitt** (*Sof' Boy* bij Drawn & Quarterly) en de Belgen van Fréon (zie *Stripschrift 310*) hebben al aan 2 [w] meegewerkt. De collectie 15 [w], gezeefdrukte boekjes van 8,5 bij 11 cm, en 14 bladzijden dik, start dit jaar met twee boekjes van Nicolas Robel himself. 25 [w] is weer ietsjes groter, 10,5 bij 13,5 cm en ongeveer 40 bladzijden in zwart/wit. Daarvan zijn een zestal boekjes verschenen, alle van regelmatige auteurs in 2 [w]. 40 [w] is volkomen logisch de grootste collectie, 14,5 bij 19 cm, rond de 50 bladzijden. De grootste collectie bij B.ü.L.b is dus nog altijd kleiner dan een gewoon stripalbum. In die laatste collectie zijn al zes boeken verschenen, onder andere van de hippe Amerikanen **John Porcellino** en **Ron Rege jr**. Enkele projecten buiten collecties, X [w] sluiten het fonds van de uitgeverij af.

DOET LE TROIS PATTES NOG IETS ANDERS BEHALVE MOOIE BOEKEN UITGEVEN? Geheel in overeenstemming met het artistieke karakter van de uitgeverij, heeft Drozophile er al heel wat tentoonstellingen opzitten. Bij elke lancering van een nieuw nummer van het tijdschrift wordt er een kleine tentoonstelling gehouden in thuisbasis Genève. Daarnaast werd al geëxposeerd op de festivals van Bastia (1998), Sierre (2000) en Luzern (2000). B.ü.L.b heeft er behalve drie lokale tentoonstellingen, die soms heel multimediaal zijn, ook al een tentoonstelling op het festival van Luzern in 1999 opzitten, compleet met beeldhouwwerken en klankinstallatie.

EN NU PRAKTISCH! Om de boeken van Le Trois Pattes te kopen moet je ofwel een heel goede stripwinkel zoeken, ofwel moet je direct bij de uitgevers bestellen. De gegevens van Atrabile zijn: CP 30, 1211 Genève 21, Zwitserland, telefoon/fax (+41)22-7412459, e-mail *info@atrabile.org*, website *www.atrabile.org*. De boeken van Atrabile kosten tussen 4 en 12 euro. Voor *Bile Noire* bestaat er een abonnementsformule voor een jaar voor 22,5 euro en voor twee jaar voor 45 euro. Dan krijg je er een cadeau bij. Drozophile bereik je via 150 rue de Genève, 1206 Genève, Zwitserland, fax (+41)22-3481 419, of via e-mail *editions@drozophile.ch*, of via de website *www.drozophile.ch*. Zijn boeken kosten tussen 15 en 95 euro; het tijdschrift kost 30 euro. B.ü.L.b vind je via P.O.Box 2033, 1211 Genève 1, Zwitserland, fax (+41)22-3297200, of via e-mail *comix@bulbfactory.ch*, of via de website *www.bulbfactory.ch*. De boeken van B.ü.L.b kosten tussen 4,5 en 25 euro. 2 [w] kost iets meer dan 6 euro per doosje en er bestaat een abonnementsformule voor 25 euro, waarin twee 2 [w]-doosjes, een boek uit de collectie 15 [w] en een cadeau inbegrepen zijn.

TISTJEN DOP
strips en games

Patersstraat 96 - B 2300 Turnhout
tel. (+32)(0)14/428829
e-mail: info@tistjendop.be
http://www.tistjendop.be

Schermen

Achter de schermen speelt zich heel wat af. Je zou er zo een soap van kunnen maken. Het beste voorbeeld wordt gegeven door *Brian Michael Bendis*, tot voor kort schrijver van Sam and Twitch en Hellspawn voor Image Comics. Eind vorig jaar vertrok hij bij Todd McFarlane Productions, maar beide partijen wilden geen redenen voor dit plotselinge vertrek geven. Inmiddels is daar verandering in gekomen en is het conflict uitgegroeid tot een heuse rel.

Ten eerste ontdekte Bendis dat zijn verhalen voor Hellspawn 6 en Hellspawn 7, de laatste nummers die hij had gemaakt vóór hij TMP verliet, grondig zijn herschreven door *Steve Niles*. Herschrijven is een onderwerp dat bij Bendis gevoelig ligt. Als er dan toch iets moet worden bijgevijld, dan wil hij dat zelf doen. In dit geval is er zelfs geen overleg geweest en om die reden wilde Bendis dat zijn naam uit de twee comics in kwestie werd geschrapt. Daarna gooide *Todd McFarlane* in zijn brievenrubriek olie op het vuur met de bewering dat Bendis niet is ontslagen en uit vrije wil is opgestapt. Op het messageboard van zijn website gaf Bendis tegengas: 'De reden die McFarlane geeft voor mijn vertrek, is onjuist. En hij vergeet te zeggen dat hij mij als schrijver van Sam and Twitch heeft ontslagen omdat ik wilde stoppen met Hellspawn en liever Ultimate Spider-Man voor Marvel wilde schrij- ven.' Een ordinaire ruzie die te kinderachtig voor woorden is. Misschien kunnen de heren zich beter druk maken over het produceren van goede comics?

Bij Top Cow, een ander onderdeel van Image, is enkele weken geleden ook heel wat achter de schermen geregeld. Geen vervelende ruzie, maar een poging tot het formuleren van een coherent beleid. Dat is bij Top Cow zonder meer nodig, want als gevolg van redactioneel wanbeleid zijn oude toppers als Witchblade en The Darkness het randje van de afgrond genaderd. Midden in de week werd aangekondigd, dat *Paul Jenkins* (onder meer schrijver van Peter Parker, Spider-Man en Witchblade) is aangesteld als de 'lead story editor.' Achter deze mooie term schuilt een grote verantwoordelijkheid, want in zijn nieuwe rol is Jenkins de persoon die een uniforme aanpak voor alle comics van Top Cow moet realiseren. Later dit jaar zullen alle Top-Cow-titels te maken krijgen met een crossover en dat is het startschot voor een rigoureuze ommezwaai en een nieuwe, frisse aanpak. Tussen alle bedrijven door gaat Jenkins ook nog een nieuwe serie schrijven, waarschijnlijk met als titel Universe. Over veel hooi op je vork gesproken!

Kort geleden zorgde tekenaar *George Pérez* (beroemd dankzij zijn werk voor The Avengers en The New Teen Titans) tijdens de Megacon in Orlando voor een mooie stunt. Waar veel van zijn collega's zelden hun mond kunnen houden over belangrijk nieuws, moest Pérez glimlachend toegeven dat hij iedereen een paar maanden om de tuin had geleid. Tijdens deze comicbeurs kondigden Marvel en DC namelijk aan dat de langverwachte crossover JLA/Avengers een feit is en waarschijnlijk halverwege 2002 zal verschijnen, natuurlijk geschreven door *Kurt Busiek* (schrijver van The Avengers) en met tekenwerk van Pérez (de enige tekenaar die zo veel personages op één pagina kan krijgen). Het contract voor deze crossover was halverwege december vorig jaar al getekend... en dat is dezelfde periode waarin Pérez zich middels een exclusief contract bond aan de uitgeverij CrossGen Comics. In dat contract werd niet geheel toevallig een uitzondering gemaakt voor het geval de crossover JLA/ Avengers er ooit mocht komen. Een huzarenstukje, dat is duidelijk. De crossover wordt overigens een vierdelige miniserie.

Sam and Twitch: **Bendis ontslagen.**

Revolutionair

In de maand mei is het bij Marvel Comics eindelijk zover. Het was al een tijdje geleden aangekondigd, maar het gaat nu echt gebeuren: de grondige herziening van alle X-titels. Sinds de terugkeer van *Chris Claremont* als schrijver van Uncanny X-Men en X-Men, binnen een half jaar al gevolgd door zijn vertrek, was duidelijk dat het zo niet langer kon. De film X-Men had het prima gedaan, maar dat vertaalde zich niet in interesse voor de veelal ontoegankelijke comics. Hoofdredacteur *Joe Quesada* trok een blik Britten open en voegde naar smaak nieuw talent toe en die beslissing heeft voor veel opschudding gezorgd.

Opschudding in positieve zin van het woord, natuurlijk. In Uncanny X-Men 393 nemen schrijver *Joe Casey* (bekend van Wildcats voor DC/WildStorm) en tekenaar *Ian Churchill* het roer over, terwijl *Grant Morrison* (lange tijd de man achter JLA voor DC) en *Frank Quitely* (voorheen tekenaar van The Authority) hetzelfde doen in X-Men 114. In diezelfde maand wordt een derde X-Mencomic gelan-

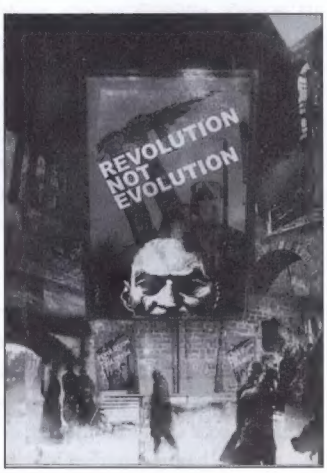

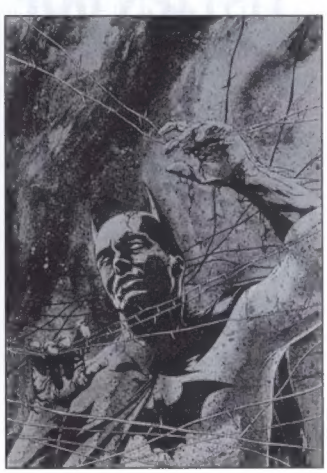

door
OLAV BEEMER

ceerd. Het gaat hier om X-Treme X-Men, geschreven door Chris Claremont en getekend door *Salvador Larroca* (die samen met Claremont al aan Uncanny X-Men en Fantastic Four heeft gewerkt). Daarmee is de hoge hoed nog niet leeg, want eind mei liggen ook nog The Brotherhood 1 en X-Force 116 in de winkels. X-Force zou oorspronkelijk worden stopgezet, maar de komst van schrijver *Peter Milligan* en tekenaar *Mike Allred* (de bedenker van Madman) bracht daar verandering in. De nieuwe serie The Brotherhood is een groot mysterie, aangezien wel *Essad Ribic* als tekenaar is aangekondigd, maar de identiteit van de schrijver voorlopig een groot geheim blijft. Een goedkope marketingtruc of weten ze bij Marvel zelf ook nog niet wie ze gaan inhuren? Het enthousiasme is in ieder geval helemaal terug en dat werd tijd.

Begin juni mag uitgeverij Dark Horse Comics zichzelf schouderklopjes geven, want dan verschijnt het eerste nummer van de achtdelige miniserie Fray. Een paar maanden geleden was er al sprake van dat *Joss Whedon*, de man achter de populaire televisieserie Buffy, the Vampire Slayer, een comic voor Dark Horse zou gaan schrijven en met de aankondiging van Fray 1 is dat nu een feit. De miniserie is de eerste keer dat Whedon zich waagt aan het schrijven van een comic en samen met de relatief onbekende tekenaar *Karl Moline* verhaalt hij over Melaka Fray, het jonge hoofdpersonage die het in een duistere toekomst opneemt tegen vampiers, demonen en ander tuig. Als iemand goede scripts voor film en televisie kan schrijven, wil nog niet zeggen dat het maken van comics van een leien dakje gaat. *Alan McElroy* heeft als schrijver van de comic Curse of the Spawn aangetoond hoe het niet moet en zelfs *J. Michael Straczynski* (de bedenker van Babylon 5) had wat opstartproblemen. Kan Whedon zich staande houden?

Omdat Dark Horse al jaren de thuishaven is van allerlei film- en televisie-gerelateerde comics, komt het niet als een verrassing dat eind juni de special The Lone Gunmen in de schappen ligt. Deze tweeëndertig pagina's tellende comic is gebaseerd op de gelijknamige televisieserie, een spin-off van The X-Files. De special wordt gemaakt door *Bob Fingerman* (bij een select publiek bekend van Minimum Wage) en schilder *Paul Lee* en is als vanzelfsprekend verkrijgbaar met een normale cover en met een fotocover. Voor drie dollar per stuk is dat wellicht een beetje te veel van het goede.

Casey en Churchill blazen *Uncanny X-Men* nieuw leven in.

Joss Whedons *Fray*.

Van links naar rechts,
- **Morrison en Quitely blazen *X-Men* nieuw leven in.**
- **Milligan en Allred blazen *X-Force* nieuw leven in.**
- **Nieuw bij Marvel: *The Brotherhood*.**
- ***Batman: Our Worlds At War*.**

Stokpaard

DC Comics houdt wel van een crossover op z'n tijd. Ook deze zomer is het weer raak en wordt groots uitgepakt. Drie maanden lang, van juni tot en met augustus, zal de crossover Our Worlds At War zich vanuit de vier Superman-comics via tien specials uitbreiden over alle reguliere comics van de uitgeverij. Het verhaal begint als de planeet Aarde en dan met name Superman het moet opnemen tegen een ogenschijnlijk onverslaanbare tegenstander. Superman 171, Adventures of Superman 593, Superman: Man of Steel 115 en Action Comics 780 geven het startschot. De tien specials die verspreid over de drie maanden worden uitgegeven, bieden de mogelijkheid tot uitdieping van het conflict en zijn voorzien van een cover door *Jae Lee* (vorig jaar de tekenaar van Sentry voor Marvel).

Bij de promotie van de crossover haalt DC het befaamde stokpaardje van stal: alle comics die gedurende de crossover verschijnen, zijn prima onafhankelijk van elkaar te lezen en het aanschaffen van ieder hoofdstuk is niet noodzakelijk. Aan de andere kant wordt wel verkondigd dat de crossover ingrijpende gevolgen voor het DC-universum zal hebben en aangezien bijna elke held wel een rol in het verhaal speelt, kan de vraag zich opdringen in hoeverre deze opmerking van DC hout snijdt. Er was een tijd dat crossovers zo speciaal waren omdat er zo weinig van waren. Bij DC lijkt het nu elk jaar een verplicht nummer en dat moet toch een keer tot wat onrust onder de lezers leiden.

Ook bij CrossGen hebben de jongens van de marketing een leuk stokpaardje. Te allen tijde wordt volgehouden dat de uitgeverij niet te snel het aantal maandelijkse titels zal uitbreiden. We zijn inmiddels een jaar verder en het oorspronkelijke kwartet titels is al verdubbeld. In de maand juni verschijnt de nieuwste aanwinst Sojourn, een comic van schrijver *Ron Marz* en tekenaar *Greg Land* (populair vanwege zijn werk voor Birds of Prey en Nightwing voor DC). Deze eerste kennismaking met de nieuwe serie geschiedt niet door middel van een nummer 1, maar een zogenoemde Prequel. CrossGen heeft veel grote namen in huis en loopt met veel goede ideeën rond. Is er echter wel voldoende draagvlak voor een uitgeverij die binnen een jaar van vier naar acht series is gegroeid, met het eind nog niet in zicht? Waarschijnlijk wordt het komende jaar wat dat betreft allesbepalend.

Na lang wachten...

...nu twee toptitels overal verkrijgbaar!

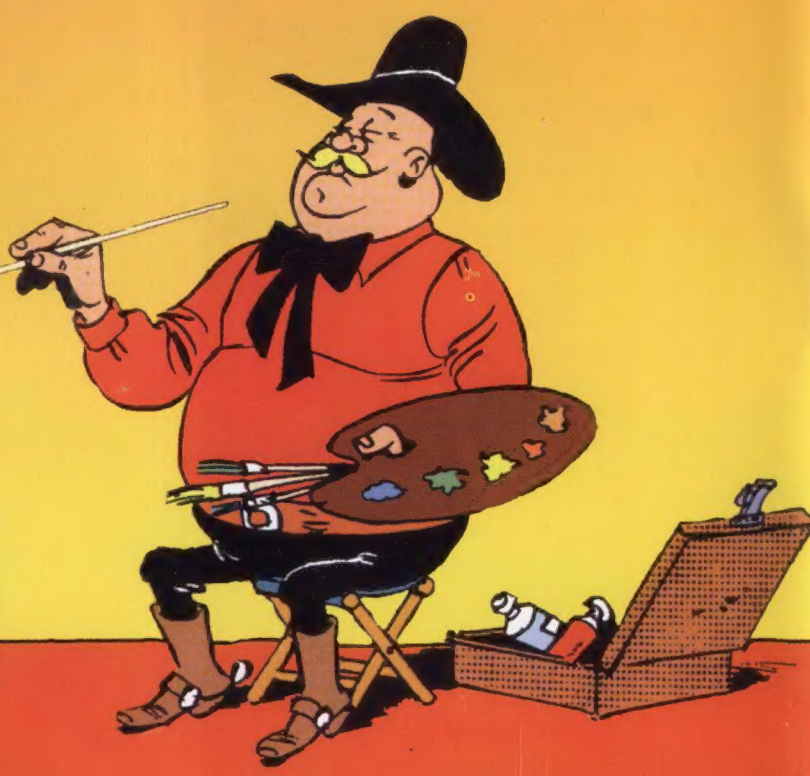

Asterix deel 31	**Lucky Luke deel 41**
Latraviata	*De Kunstschilder*
Éditions Albert René	Lucky Comics

VAN DITMAR